ברטנורא על מסכת עירובין

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

geulaquiz.com

פרק א

א **מבוי.** שאינו רחב שש עשרה אמה אעפ״י שהוא פתוח משני ראשיו לרה״ר, אי נמי רחב שש עשרה אמה ואינו מפולש אלא ראשו אחד פתוח לרה״ר וראשו אחד סתום. ומן התורה שרי לטלטולי ביה בלא שום תקון, ורבנן הוא דגזור עליה דלמא אתי לטלטולי ברשות הרבים גמור, ושריוה בתקנתא דלחי או קורה דתיהוי ליה הכירא. ואם הניח את הקורה למעלה מעשרים אמה ימעט, כלומר ישפיל את הקורה עד שתהיה למטה מעשרים, דלמעלה מעשרים לא שלטא בה עינא. ואם יש בקורה [זו] אמלתרא פירוש ציורים ופתוחים, אפילו למעלה מעשרים אמה א״צ למעט, שע״י אותם הציורים שלטא בה עינא:

רבי יהודה אומר א״צ. דטעמא דקורה לאו משום הכירא אלא משום מחיצה, דאמרינן פי תקרה יורד וסותם, וכיון שכן הוא מה לי בתוך עשרים מה לי למעלה מעשרים. ואין הלכה כר״י:

והרחב מעשר אמות ימעט. דטפי מעשר אמות לא מקרי פתח אלא פרצה, ואנן פתח בעינן, הלכך ימעט רוחב כניסתו ויעמידנו על עשר או על פחות:

ואם יש לו צורת פתח. בכל מקום שאמרו חכמים צורת פתח הוא אפילו קנה מכאן וקנה מכאן גבוהים עשרה טפחים או יותר וקנה על גביהן ואע״פ שאינו נוגע בהן ואע״פ שגבוה מהן יותר משלשה טפחים. וכל האמות השנויות במשנה זו ובכל עירובין וסוכה וכלאים, הם אמה בת ששה טפחים, וכל טפח ארבע אצבעות בגודל, אלא שפעמים צריך למדוד בטפח עצב, כלומר שלא ישים ריוח באצבעות הגודל בין זו לזו אלא יהיו מצומצמות ונוגעות זו בזו, ופעמים צריך ליתן ריוח בין גודל לגודל שלא יהיו נוגעים זה בזה, וזהו הנקרא טפח שוחק. כיצד, בזמן שהמדידה בטפח עצב היא לחומרא, כגון מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט, וסוכה שהיא גבוהה מעשרים אמה פסולה, מודדים בטפח עצב. ובזמן שהמדידה בטפח שוחק הוא לחומרא, כגון מבוי אין גבהו פחות מעשרה טפחים, סוכה אין גבהה פחות מעשרה טפחים, מודדין בטפח שוחק, וכן לעולם:

ב **הכשר מבוי.** הכנתו והזמנתו של מבוי לטלטל בתוכו ע״י שתופי מבואות:

ב״ש אומרים לחי וקורה. שניהן צריך דסבירא להו מן התורה ד׳ מחיצות שלימות בעינן ואתאי הלכה למשה מסיני ואוקימתא לרביעית אלחי וקורה:

ובה״א או לחי או קורה. דמן התורה ג׳ מחיצות [שלימות] בעינן ותו לא ואתאי הלכה למשה מסיני להוסיף הרביעית, או בלחי משהו או בקורה להיכר מחיצה. ומבוי דאיירי ביה הכא הוא מבוי סתום מג׳ רוחותיו ורוח רביעית פתוחה לרה״ר, וארכו יותר על רחבו, דאי ארכו כרחבו הוי כחצר שנפרצה הפתוחה לרה״ר, וצריך פס ארבעה ומשהו או שני פסין של כל שהן. וכן חצר שנפרצה לרה״ר וארכה יותר על רחבה נדונה כמבוי ונתרת בלחי או קורה. ומבוי שהוכשר בלחי חלוק ממבוי שהוכשר בקורה, דאילו מבוי שהוכשר בלחי הוי כאילו יש לו ארבע מחיצות והזורק מרשות הרבים לתוכו חייב, ומבוי שהוכשר בקורה אף על פי שמותר לטלטל בתוכו על ידי שתוף לא הוי כרשות היחיד גמורה והזורק מרשות הרבים לתוכו פטור, דקיי״ל קורה משום הכירא, ולחי משום מחיצה:

רבי אליעזר אומר לחיים. כב״ש ס״ל ובעי לחי מכאן ומכאן. ואין הלכה כר״א:

אמר תלמיד אחד. הוא רבי מאיר:

שהוא פחות מארבע אמות. רוחב פתחו:

אמר רבי עקיבא על זה ועל זה נחלקו. ות״ק נמי הכי קאמר דלא מפליג בין רחב לקצר. ומפרש תלמודא דאיכא בינייהו מבוי שיש ברוחב פתחו פחות מד׳ טפחים, דחד מינייהו סבר אין צריך לא לחי ולא קורה, ואידך סבר צריך לחי או קורה, ולא הוברר מתוך דבריהם הי מינייהו סבר צריך והי מינייהו סבר א״צ:

ג **רחבה כדי לקבל אריח.** שתהא ראויה לבנות עליה בנין לקביעות:

והאריח חצי לבנה של שלשה טפחים. נמצא אריח טפח ומחצה רוחב:

דיה לקורה ברוחב טפח. הכי קאמר, כיון שהקורה רחבה טפח, אותו חצי טפח הנותר, שהאריח רחב טפח ומחצה, יכול למרח בטיט אצבע מכאן ואצבע מכאן, וע״י כן תהיה רחבה לקבל אריח, והכי מפרש לה בגמרא:

ד **בריאה לקבל אריח.** חזקה לסבול כובד האריח שלא תשבר. וכן הלכה:

ה **היתה של קש ושל קנים כו׳** ר׳ יהודה קאמר לה, ולית הלכתא כוותיה:

עקומה. שאין אריח יכול לנוח עליה, וכן עגולה אין אריח נח בה:

אם יש בהקיפה. כלומר ואיזו היא מדת העגולה להכשיר, כל שיש בהקיפה שלשה טפחים, שצריכה חוט שלשה טפחים להקיפה סביב, בידוע שיש בה רוחב טפח אם תחלק, שכן מצינו בים שעשה שלמה (ד״ה ב׳ ד׳) עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב, אלמא לכל אמה רוחב בעגול איכא שלש אמות היקף:

ו **לחיים שאמרו.** לחיים שנחלקו בה רבי אליעזר וחכמים, דלרבי אליעזר תרתי בעינן ולרבנן חדא, זהו שיעורן:

גבהן עשרה טפחים. כשיעור גובה המבוי דאין גבהו פחות מעשרה טפחים. ואפילו היה המבוי גבוה הרבה דיו בלחי גבוה עשרה טפחים:

ורבי יוסי אומר רחבן שלשה. דבעי דבר חשוב במחיצה. ואין הלכה כר״י:

ז **רבי יוסי אוסר.** דחיישינן שמא תמות ולא הוי גבוהה עשרה ולא יהיב אדעתיה וסמיך עלה:

ומטמא משום גולל. אם עשאן גולל לקבר מטמא לעולם אם נגע בו אדם וכלים כאהל המת, אפילו ניטל משם דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע על פני השדה ודרשינן לרבות גולל ודופק. גולל הוא כסוי הקבר:

ור״מ מטהר. טעמא דר״מ משום דקסבר כל מחיצה העומדת ברוח חיים אינה מחיצה. ואינה הלכה:

ורבי יוסי הגלילי פוסל. דכתיב (דברים כד) וכתב לה ספר, מה ספר אין בו רוח חיים אף כל שאין בו רוח חיים. ורבנן אי כתיב וכתב לה בספר כדקאמרת, השתא דכתיב וכתב לה ספר לספור דברים הוא דאתא. והלכה כת״ק. [ואם כתב] לה גט בקרן של פרה ונתן לה את הפרה, דהשתא אינו צריך קציצה לאחר שנכתב, כשר. אבל אם לא נתן לה את הפרה אלא את הקרן, כיון שצריך קציצה, לא מגרשה ביה:

ח **ולא יהיה פרצות יתרות על הבנין.** ואפילו הן פרצות קטנות פחותות מעשר, אם הפרוץ מרובה על העומד אינה מחיצה, ואף כנגד העומד אסור:

כל פרצה שהיא כעשר אמות מותרת. ובלבד שיהא העומד רב עליה. אי נמי פרוץ כעומד, הוי מחיצה ואף כנגד הפרוץ מותר:

יתר מכאן אסור. אפילו פרצה אחת יותר מעשר אוסרת כל ההיקף ואפילו העומד מרובה, דלא עבדי אינשי פתח יותר מעשר והוי פרצה. ודוקא דאין לה צורת פתח, אבל אית לה צורת פתח אפילו יותר מעשר הוי פתח:

ט **מקיפין שלשה חבלים.** אשיירא שחנתה בבקעה קאי:

זה למעלה מזה. ע״ג יתדות סביב, מן החבל התחתון לקרקע פחות מג׳ והרי כאילו כולו עומד דכל פחות מג׳ כלבוד דמי, וממנו לאמצעי פחות משלשה הרי עומד ששה טפחים פחות שני משהויין בשני האוירין, ומאמצעי לעליון פחות משלשה הרי תשעה טפחים עומד בשלשה האוירין פחות שלשה משהויין:

שיעור עובי החבלים יותר על טפח. שלשה משהויין, כדי שיהא בין הכל עשרה טפחים:

י **מקיפים בקנים.** נעוצים ועומדים, וזו היא מחיצת שתי, אבל של חבלים הויא מחיצה של ערב:

בשיירא דברו. הקילו אצלן שאין צריכים אלא או שתי כגון קנים או ערב כגון חבלים, אבל ליחיד לא הקילו אלא עד שיהיה בה שתי וערב. ושלשה בני אדם הרי הן כשיירא:

כל מחיצה שאינה של שתי ושל ערב כו׳ ר׳ יוסי ב״ר יהודה פליג עליה דאבוה, וקאמר אפילו לשיירא בעי שתי וערב:

אחד משני דברים. או שתי או ערב ואיכא בין רבנן קמאי לרבנן בתראי דרבנן קמאי לא שרו ליחיד אלא דומיא דשיירא, בדרך, הואיל ואינו יכול לעשות מחיצה ראויה, ולא בישוב, ורבנן בתראי אמרי אחד משני דברים בין ליחיד בין לרבים בין בדרך בין בישוב, והלכתא כותייהו. אלא שאדם אחד או שנים ששבתו במדבר אין יכולים לעשות מחיצה גדולה יותר מבית סאתים שהוא מאה אמה אורך על חמשים רוחב כחצר המשכן, ושלשה בני אדם או יותר הן שיירא ויכולים לעשות מחיצה גדולה ואפילו כמה מילין כפי מה שצריך להם ולכלי תשמישם ולבהמתם, ובלבד שלא ישאר מקום פנוי בתוך המחיצה יותר מבית סאתים:

פטרו במחנה. ליוצאים למלחמה ואפילו למלחמת הרשות:

מביאין עצים. ואין חוששים משום גזל, ואפילו כרתו אותם בעליהם ועשאום חבילות:

ופטורים מרחיצת ידים. שלפני הסעודה, אבל במים שלאחר הסעודה חייבים. הואיל ונתקנו מחמת הסכנה של מלח סדומית המסמא את העינים, חמירא סכנתא מאיסורא:

ומדמאי. שאין צריכין להפריש תרומת מעשר של דמאי, כגון אם לקחו תבואה מעם הארץ:

ומלערב. עירובי חצרות, כגון מאהל לאהל במחנה מוקף מחיצות. אבל עירובי תחומין צריכין לערב:

פרק ב

א **עושין פסין לביראות.** שברשות הרבים. לפי שהביראות רשות היחיד הן שעמוקים עשרה ואין יכולים למלאות מהן ולהוציא לרשות הרבים, ועושין פסין שיהיו הפסין עושין [חלל] סביבות הבור רשות היחיד, וימלא ויוציא ויניח שם ותכנס בהמתו כולה או ראשה ורובה וישקנה:

דיומדין. שני עמודין. שכל עמוד מאלו הארבעה נראה כשנים. דיו בלשון יון שנים. וכשנועץ העמוד העשוי כשנים לפאת דרומית מערבית נמצא נוטה דופנו אחד למזרח ודופנו אחד לצפון, והשני לפאת מערבית צפונית נוטה צדו אחד למזרח וצדו אחד לדרום, וכשנותן ארבעתן לארבע הפאות נמצא לכל רוח שתי אמות דופן אמה כנגד אמה והריוח בינתיים:

וארבעה פשוטין. באמצע נותן לכל רוח לוח רחבה אמה. ובזמן שאין בין פס לפס מארבעה דיומדין [אלו] אלא עשר אמות או פחות מודה ר״מ דאין צריך לפסין פשוטין, ואם יש ביניהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מודה ר״י דצריך פשוטין, לא נחלקו אלא מעשר עד שלש עשרה אמה ושליש. דר״מ אומר צריך פשוטים ור״י אומר אין צריך. והלכה כר״י:

שתי רבקות של שלש שלש בקר. שרוחב כל בקר ובקר אמתים פחות שליש, נמצא רוחב ששה בקר עשר אמות, וזה הריוח שיכול ליתן בין פס לפס לדברי רבי מאיר, ואם יש רוחב יותר מזה צריך שירבה בפסין פשוטין:

רבקות. לשון עגל מרבק (שמואל א׳ כח):

ר״י אומר של ארבע ארבע. הן י״ג אמה ושליש:

קשורות אבל לא מותרות. דלא תימא כעין קשורות ולא קשורות ממש, להכי תנא אבל לא מותרות, להחמיר ולמעט ריוח שבינתים:

אחת נכנסת ואחת יוצאת. רבקה אחת של בקר נכנסת ורבקה אחת יוצאת, ויש יותר רוחב משאילו היו שתיהן יוצאות או שתיהן נכנסות. וזו קולא היא דלא בעינן מצומצמות כל כך:

ב **מותר להקריב לבאר.** הפסין, ולעשות היקף קצר. ובלבד שיהא משפת הבאר עד בין הפסין כדי ראשה ורובה של פרה שהן שתי אמות, אבל בציר מהכי לא שמא ימשך אחר פרתו ויוציא הדלי חוץ למחיצה:

מותר להרחיק כל שהוא. לעשות היקף גדול כמו שלבו חפץ:

ובלבד שירבה בפסין. דכל מה שמרחיק מן הבור מרבה בריוח שבין הפסין, וצריך להרבות בפסין עד כדי שלא יהא בין פשוט לפשוט [ובין פשוט לדיומד] יותר מי״ג אמה ושליש, כדברי רבי יהודה שהלכה כמותו:

ג **רבי יהודה אומר עד בית סאתים.** לא יעשה היקף גדול לבאר אלא עד בית סאתים:

לגינה ולקרפף. שאין הקיפן לדירה:

קרפף. היקף גדול חוץ לעיר להכניס שם עצים לאוצר:

דיר. של בהמות שעושין בשדות היום כאן ולמחר כאן כדי לזבלה בגללי בהמה:

סחר. [היקף מחיצה] לבהמות בעיר. ואית דגרסי סהר, בית האסורים:

חצר. מקום מגולה שלפני הבתים:

מוקצה. רחבה שאחורי הבתים, דכל הני הקיפן לדירה הוא. והני פסי ביראות נמי הואיל ומימיהן ראויות לשתיית אדם תשמיש מעלייתא הוא:

ומותר להרחיק כל שהוא. כלומר כשם שכל אלו שהוקפו לדירה אפילו גדולים עד י׳ כורים מותר לטלטל בהם, כך מותר להרחיק ההיקף של פסי ביראות כל מה שלבו חפץ, וכן הלכה:

ד **אם היתה דרך הרבים.** דרך שרבים בוקעים בה מפסקת בין הפסים, יסלקנה לצדדים מחוץ לפסים שלא יהיו הרבים מהלכים בין הפסים, דמשוו לה כרשות הרבים ומבטלים המחיצה. ואין הלכה כר״י:

בור הרבים. אי פסקי מיא מדכרי אהדדי, שלא התירו פסי ביראות אלא שיהיו מים מצויין לבהמות עולי רגלים, וכל זמן שאין שם מים אין לפסין תורת מחיצה:

באר היחיד. נמי שרי, דבאר מים חיים הן והא לא פסקי מיא:

לבאר הרבים. דאיכא תרתי למעליותא. וכן הלכה. ואין מותר למלאות מים ולהוציא מן הבאר על ידי פסי ביראות אלא כדי להשקות בהמתן של עולי רגלים ובא״י בלבד. אבל להוציא מים כדי לשתות האדם עצמו אסור, אלא יורד לבור ושותה או עושה מחיצה גבוהה עשרה טפחים:

ה **ועוד א״ר יהודה בן בבא.** משום דאמר חדא לחומרא גבי פסין, דאמר אין עושין אותן אלא לבאר הרבים. והשתא קאמר חומרא אחריתא דאף במוקף לדירה לא שרי טפי מבית סאתים, משום הכי תנא ועוד:

שומירה. סוכת שומרים. דאע״ג דהוקף לדירה, בית סאתים הוא דשרי, טפי לא:

סמוכה לעיר. דהואיל וקרובה לביתו דעתו להשתמש בה תמיד וכמוקף לדירה דמי:

ובלבד שתהא שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים. ולא יותר. ות״ק נמי דלעיל דאמרו לו לא אמרו בית סאתים אלא לקרפף ולגינה אבל אם היה דיר או סהר או חצר וכו׳ כר׳ עקיבא קאמר, דהיכא דאיכא בית דירה אפילו טובא נמי, וכשלא הוקף לדירה בית סאתים. ומאי בינייהו, אמרינן בגמ׳ דאיכא בינייהו דבר מועט שבית סאתים יותר על שבעים אמה ושיריים רבועים, ות״ק שרי בבית סאתים שלמים, ולר״ע ע׳ אמה ושיריים על ע׳ אמה ושיריים ותו לא. וכיצד ידענו דבית סאתים יותר על ע׳ אמה ושיריים רבועים, דהא אמרינן בגמרא וכמה הן סאתים כחצר המשכן, וחצר המשכן כתיב ביה (שמות כ״ז:י״ח) אורך החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים ודרשינן מאי חמשים בחמשים, אמרה תורה טול חמשים שארכו יתר על רחבו וסבב נ׳ הנותרים לשיעור שבת, דהוו להו ע׳ אמה וד׳ טפחים מרובעים. כיצד, עשה מהם ה׳ רצועות של עשר אמה רוחב ואורכן חמשים, תן אחת למזרחה ואחת למערבה, הרי רחבה ע׳ וארכה נ׳, שים אחת לדרום ואחת לצפון הרי שבעים על שבעים אלא שהקרנות פגומים לכל קרן וקרן עשר על עשר מפני התוספת שהוספת, טול מן הרצועה החמישית ארבע חתיכות של עשר [על עשר] ושים לארבע קרנות ונתמלאו, טול עשר על עשר הנותרים שהם ששים טפחים [על ששים טפחים] ועשה אותם רצועות של שני טפחים, הרי שלשים רצועות אורך כל אחת עשר אמות, שהן שלש מאות אמה, תן שבעים לכל רוח הרי שבעים [אמות] וד׳ טפחים, על שבעים אמות וד׳ טפחים אלא שהקרנות פגומים טפחיים על טפחיים, ונשארו בידך כ׳ אמה טול מהם ח׳ טפחים ושים לקרנות ונתמלאו, ונשארו בידך י״ח אמות וד׳ טפחים אורך ברוחב טפחיים והיינו דבר מועט, שאם באת לחלקן ולהקיף אין מגיע תוספת לרוחב שני שלישי אצבע דהא בעי למעבד מינה רצועות של רפ״ג [אמות] אורך להקיף הד׳ רוחות. כך מצאתי פירוש שטה זו בפירושי רש״י ונכון הוא. והרמב״ם בקש חשבונות רבים ולא ירדתי לסוף דעתו. ובמה שאמר רבי עקיבא אפילו אין בה אחד מאלו מטלטלים בתוכה, הלכתא כותיה. אבל במאי דפליג אחכמים דאמרו לו דלעיל וסבר דשבעים אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים ותו לא, בהא הלכה כחכמים. דבבית סאתים כחצר המשכן שרי, שהוא דבר מועט יותר על ע׳ אמה ושיריים רבועים:

אם היתה ארכה יותר על רחבה. ואע״ג דמיעט רחבה והוסיף על ארכה ואין בכולה אלא בית סאתים, אין מטלטלין, דמרובע הוא דשרו רבנן היכא דלא הוקף לדירה. והלכה כר׳ יוסי דפליג אדרבי אליעזר ולא בעי מרובעות:

ו **אפילו היא כבית כור.** אפלוגתא דלעיל קאי אגינה וקרפף:

אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירב. ולמחר בטל רשות חצרו לחביריו, שהיה אוסר עליהן מלהוציא מבתיהן לחצר, שהחצר ברשות כולן וחלקו אוסר עליה. הואיל ובטל רשות חצרו בטל אף רשות ביתו, אע״פ שלא פירש ונעשה אורח אצלם לפיכך אף ביתו מותר להם. אבל אסור לו להכניס ולהוציא מביתו לחצר, אע״פ שהוא מותר להכניס ולהוציא מבתיהם לחצר כשאר כל אדם הנכנס לבית חברו שמותר לו להוציא מבית חברו לחצר, דהא רשותא דחד הוא, מ״מ מביתו אסור הוא להוציא. ולא אמרינן כיון דבטל להו רשות ביתו הרי ביתו כבתיהם, דבשעה שמוציא מביתו לחצר חוזר ומחזיק ברשותו הוא ואוסר עליהן, כדתנן בהדר עם העובד כוכבים, מי שנתן רשותו וחזר והוציא בין בשוגג בין במזיד הרי זה אוסר:

שיוצאים בעקרבנין בפסח. משום מרור. ועקרבנין ירק שעליו שלו דומות לעקרב. ואני שמעתי סיב הגדל סביבות הדקל:

ובקשתי לי חבר. לג׳ דברים הללו אם שמע מפיו, ולא מצאתי. ואין הלכה כאחד מהן. דגבי גינה וקרפף לא שרי טפי מבית סאתים. ואנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב ובטל רשותו ולא בטל ביתו אף להם אסור ביתו, אבל מבתיהם לחצר מותר. ועקרבנין לאו מרור הוא ואין אדם יוצא בו ידי חובתו בפסח:

פרק ג

א **בכל מערבין.** עירובי תחומין. דאילו עירובי חצירות אין מערבין אלא בפת. והאי בכל דתנן במתניתין, לאו דוקא, כדאמרינן בגמרא אין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ, דהא הכא תנן בכל מערבין חוץ מן המים ומן המלח, ואיכא נמי כמהין ופטריות דאין מערבין ולא משתתפים בהם דלאו מזון נינהו, כמו מים ומלח:

ומשתתפים. שתופי מבואות:

הכל נלקח בכסף מעשר. כדכתיב (דברים י״ד:כ״ו) ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך:

חוץ מן המים ומן המלח. דלאו פרי מפרי הוא:

הנודר מן המזון. לא דאמר יאסר עלי מזון, דאין נקרא מזון אלא חמשת המינים דזייני וסעדי, אלא כגון דאמר כל הזן עלי קונם, וכל מילי זייני ומשביעים לפי שעה חוץ מן המים והמלח:

מערבין לנזיר ביין. דאף על גב דלא חזי לדידיה, חזי לאחריני:

ולישראל בתרומה. דהא חזיא לכהנים:

סומכוס אומר בחולין. דמידי דחזי ליה בעינן. ובין לנזיר לא פליג סומכוס, מפני שאפשר שישאל הנזיר על נדרו ויהיה היין מותר לו באותה שבת, אבל תרומה אי אפשר שתהיה ראויה לישראל, שאפילו ישאל המפריש התרומה עליה והרי היא כאילו לא הורמה, הרי היא חוזרת לטבלה ואסור לאכול ממנה עד שיחזור ויפריש תרומה אחרת, ואין מפרישין תרומה בשבת אפילו בין השמשות, הילכך לא חזיא ליה. ואין הלכה כסומכוס:

ולכהן בבית הפרס. סתמא היא, ולאו סומכוס קאמר לה.

בית הפרס. שדה שנחרש בה קבר מותר לכהן ליכנס שם כשהוא מנפח והולך, ורואה שאינו נוגע בעצם כשעורה. ומשום הכי מותר ליתן עירובו שם שהרי יכול להכנס במקום שנתן שם עירובו והוי הוא ועירובו במקום אחד:

לחוץ. לעשות מחיצה בינו לקבר שלא יאהיל, כגון שיכנס שם בשידה תיבה ומגדל, אלמא חזי ליה. ופלוגתא דר׳ יהודה ורבנן מוקמינן בגמרא דאפילו בישראל פליגי רבנן עליה דר״י ואמרי דאין מניחין עירובי תחומין בבית הקברות, ולא נקט כהן אלא להודיעך כחו דר״י דאפילו בכהן שרי. ובהא קמיפלגי, דר״י סבר אע״ג דאסור ליהנות ולהשתמש בבית הקברות, מותר להניח שם עירוב, דאין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה ומצות לאו ליהנות נתנו, ואע״פ שמשתמר שם העירוב אחר קנייתו דהא בין השמשות קונה וכבר נעשית המצוה והוא משתמר שם כל השבת. קסבר ר״י אין אדם מקפיד על עירובו אם אבד או נגנב לאחר שקנה ורבנן סברי אדם מקפיד על עירובו לאחר שקנה, ורוצה שלא יגנב, הלכך כשהעירוב משתמר בבית הקברות כל השבת לאחר שקנה בין השמשות ונגמרה מצותו נמצא משתמש באסורי הנאה שהקברות אסורים בהנאה, לפיכך לא יניח אדם עירוב בבית הקברות. והלכה כחכמים:

ב **מערבין בדמאי.** בככר שלקחה מעם הארץ ולא הפריש ממנה תרומת מעשר של דמאי:

ובמעשר ראשון כו׳ אבל לא בטבל וכו׳ כולן מפורשין במס׳ שבת פרק מפנין:

השולח את עירובו ביד חרש כו׳ להוליכו לסוף אלפים אמה. ודוקא בעירובי תחומין אינו עירוב אם שלחו ביד קטן, אבל בעירובי חצרות קיי״ל קטן גובה את העירוב:

ביד מי שאינו מודה בעירוב. כגון כותי או צדוקי:

ואם אמר לאחר. כשר, לקבלו מן הפסול ויוליכנו הכשר לסוף אלפים אמה:

הרי זה עירוב. ובלבד שיהא הוא עומד ורואה בשעה שהפסול נותנו ליד הכשר, אע״פ שאינו רואה כשהכשר מוליכו, דחזקה שליח עושה שליחותו:

ג **נתנו באילן.** העומד ברה״ר ויש בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יותר:

למעלה מעשרה אין עירובו עירוב. דכיון דהאילן רחב ד׳, למעלה מעשרה הוי רשות היחיד, והוא קנה שביתתו ברה״ר, וכיון דאי הוי בעי למשקל עירוביה ומיכליה בשעה שהעירוב זוכה לו דהיינו בין השמשות לא מצי שקיל ליה דמייתי מרשות היחיד לרשות הרבים לא הוי עירוב:

למטה מעשרה הרי זה עירוב. דלמטה מעשרה כרמלית היא, דכל משלשה ועד תשעה ברוחב ארבעה כרמלית היא, וכיון דאי שקיל ליה לעירוביה אין כאן אלא איסור שבות, הרי זה עירוב. ומתניתין רבי היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות. ובשעה שהעירוב זוכה לו דהיינו בין השמשות מצי שקיל ליה, ונמצא הוא ועירובו במקום אחד הילכך הוי עירוב:

נתנו בבור. שבכרמלית כגון שבבקעה ושבשדות ונתכוין לשבות בבקעה או בשדה, הרי זה עירוב, דבור עצמו רשות היחיד והוא קנה שביתה בכרמלית ובשעה שהעירוב זוכה לו דהיינו בין השמשות מצי שקיל ליה, כרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות:

אפילו גבוה מאה אמה. ואין למטה רוחב ארבע דלאו רשות היחיד הוא, ואע״ג דלמעלה רחב ארבע דהא עירוב על גבי מקום ד׳ בעינן:

תלוש ונערץ. הוא דהוי עירוב, אבל מחובר לא הוי עירוב משום דכי שקיל ליה גזירה שמא יקטום, לפי שהקנה רך הוא איכא למיגזר שמא יקטום כי שקיל ליה, אבל אילן קשה הוא ובין השמשות לשמא יעלה ויתלוש לא חיישינן, אבל קטימת קנה איידי דרכיכא ודאי מקטמא ומחייב משום קוצר. אי נמי קנה וקונדס מיחלף ליה מחובר בתלוש, דקנים הרבה תלושין נעוצים ונראין כמחוברים, משום הכי איכא למיגזר שמא יקטום במחובר ויחשוב שהוא תלוש, אבל באילן ליכא למיגזר שמא יעלה ויתלוש ויטעה לחשוב דתלוש הוא:

נתנו במגדל. של עץ:

ואבד המפתח הרי זה עירוב. וכגון שהמנעול קשור בחוטים וחבלים שאם לא ימצא המפתח אי אפשר לחתכן אלא בסכין, ת״ק סבר הואיל ואפשר לפתוח על ידי שיחתוך החבלים בסכין אין כאן איסור סקילה אלא איסור שבות, דמקלקל הוא בחתיכת החבלים וכל המקלקלים פטורים, ואיסור שבות ביה״ש בשעת קניית העירוב לא גזרו בו כדאמרן, הילכך הוי עירוב, דמצי מייתי סכין ויחתוך לחבלים ושקיל לעירוביה. ור׳ אליעזר סבר אין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו ואסור לטלטל הסכין כדי לחתוך החבלים שאין תשמישו אלא לחתוך האוכלים, והואיל ואיכא תרתי, טלטול הסכין, וחתיכת החבלים, אפילו לרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות בין השמשות לא גזרו, בכה״ג מודה דגזרו. ואין הלכה כר״א:

ד **נתגלגל חוץ לתחום אינו עירוב.** הואיל ויש מביתו שהוא לן שם עד עירובו יותר מאלפים אמה לא מצי למיזל ולמשקליה. והוא שנתגלגל שתי אמות חוץ לאלפים אמה שכל אדם יש לו ארבע אמות ממקום עירובו, שתי אמות מצד מזרחו של עירוב ושתי אמות מצד מערבו:

נפל עליו גל. והוא דבעי מרא וחצינא לפנוייה, דהויא מלאכה ולא שבות:

תרומה ונטמאת. דהשתא לא חזיא לא לדידיה ולא לאחריני. ואצטריך תנא לאשמעינן נתגלגל חוץ לתחום ונפל עליו גל, דאי אשמעינן נתגלגל, משום דליתיה גביה הוי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר, אבל נפל עליו גל דאיתיה גביה אימא להוי עירוב. ואי אשמעינן נפל עליו גל דלא מצי שקיל ליה אלא במלאכה במרא וחצינא. אבל נתגלגל דאפשר דנשיב זיקא ומהדר ליה לתוך התחום אימא ליהוי עירוב קמ״ל. ותנא נשרף להודיעך כחו דרבי יוסי דאע״ג דאינו בעולם משום ספק לא מתסר. ותנא תרומה שנטמאת להודיעך כחו דר״מ דאע״ג דישנו בעולם וי״ל העמידנה בין השמשות על חזקתה של קודם לכן וטהורה היתה אפ״ה, לא אמרינן חזקה לקולא:

משחשיכה הרי זה עירוב. דלאחר שקנה בין השמשות אין חוששין לו אם נאבד:

הרי זה חמר גמל. דמספקא לן אי קנה ליה עירוב והכא הויא ביתו ומהכא יש לו אלפים לכל רוח והפסיד אלפים שמעבר ביתו והלאה, או שמא לא קנה עירוב ומביתו יש לו אלפים לכל רוח ולא קנה לעבר עירובו כלום, ומחמת ספק זה נאסר ללכת אלא אלפים אמה שבין ביתו לעירוב, דממה נפשך בהנך משתרי, אבל באלפים דמעירובו ואילך לא, דילמא לא קנה עירוב. ומביתו ואילך נמי לא, דילמא קנה עירוב. נמצא זה מושכו לכאן וזה מושכו לכאן כאדם המנהיג חמור וגמל שהחמור הולך לפניו וזה מנהיגו והגמל מאחוריו והוא מושכו וצריך לפנות לפניו ולאחריו:

רבי יוסי ור׳ שמעון אומרים ספק העירוב כשר. דאמרינן העמד עירוב על חזקתו, וכשהניחו היה בתוך התחום והיה טהור ולא היה עליו גל לפיכך עירובו עירוב וכן הלכה:

ה **מתנה אדם על עירובו.** מניח שני עירובין אחד לסוף אלפים למזרח ביתו ואחד לסוף אלפים למערב ביתו, ואומר אם באו עובדי כוכבים למזרח וצריך אני לברוח מפניהם יקנה לי עירובי שבמערב ויהיו לי למערב ביתי ד׳ אלפים אמה. ואע״ג דלא אתו עד למחר, אמרינן יש ברירה דבין השמשות קנה ליה עירובא דאידך גיסא:

הריני ככבני עירי. אלפים מעירי לכל רוח ואיני צריך להשתכר לכאן ולהפסיד מכאן:

אם בא חכם למזרח. חוץ לתחום עירי ורוצה אני ללמוד מפיו, ועכשיו איני יודע לאיזה צד יבא ולמחר אשמע מבני אדם הבאים משם לכאן ע״י עירוב:

רבי יהודה אומר. אם באו מכאן ומכאן, ואחד מהם רבו, ילך אצל רבו ולא אצל האחר דקים לן בגויה דבשעת קניית עירוב בין השמשות דעתיה דלקני ליה ההוא עירוב דלצד רביה. ואין הלכה כר״י, דזמנין דניחא ליה לאינש בחבריה טפי מרביה:

ו **מערב אדם שני עירובין.** אם היה צריך לילך יום ראשון לכאן ויום שני לכאן, יכול לערב למזרח ולמערב ערב יום הראשון, ואומר עירובי של מזרח יקנה לי היום לצורך מחר, ועירובי של מערב יקנה לי בין השמשות דלמחר לצורך יום שני. דקסבר ר״א שבת ויו״ט לאו כחד יומא אריכא נינהו אלא ב׳ קדושות [הן], ובין השמשות דקמא לדידיה הוא דקני ולא ליום שני:

עירובי בראשון ובשני ככבני עירי. כלומר ואם לא היה צריך לילך אלא ביום ראשון, ובשני א״צ לזוז ממקומו ואינו רוצה להפסיד לא אלפים של תחומו מכאן ולא אלפים של תחומו מכאן, יערב עירוב אחד לצד שהוא רוצה לילך בו ביום ראשון, ואומר עירובי זה יקנה לי לצורך מחר, ובשני הריני ככבני עירי שלא עירבו. או אם היה צריך לילך בשני ולא בראשון, יאמר עירוב זה יקנה לי בין השמשות של מחר ובראשון אהיה ככבני עירי:

או מערב לשני הימים. היינו לרוח אחת דאמרי לעיל. והא תו למה לי. אלא הכי קאמרי ליה רבנן לרבי אליעזר אי אתה מודה ליום אחד דאו מערב לרוח אחת או אינו מערב כל עיקר, שאינו יכול לומר חצי יום עירובי למזרח וחצי יום עירובי למערב. לשני הימים נמי, דהיינו לשבת ויום טוב, או מערב כמו ליום אחד או אינו מערב כל עיקר. דספיקא להו לרבנן שבת ויום טוב אי כיומא אריכא דמו אי לא, ועבדי הכא לחומרא דאין יכול לערב לשתי רוחות דלמא חדא קדושה היא, והכא לחומרא דאמרי לקמן נאכל בראשון אין עירוב לשני, דלמא שתי קדושות הן ולא כיומא אריכא דמו:

מוליכו. השליח ערב יום טוב שלפני שבת ומחשיך עליו עד שיקנה העירוב:

ונוטל ובא לו. שמא יאבד ושוב אין לו עירוב לשני, כדקתני נאכל עירובו בראשון עירוב לראשון ואין עירוב לשני:

ובשני. חוזר ומוליכו בשני. דקיימא לן המערב בפת בראשון ורוצה לערב בפת בשני צריך שיערב באותו עירוב עצמו שקרא עליו שם מאתמול, ועתה שותק. אבל לא בפת אחרת דבעי למיקרא עליה השתא שם עירוב והוי מכין מיום טוב לשבת:

נמצא משתכר בהליכתו. כלומר קונה לו הליכה ליום מחר:

ומשתכר בעירובו. שאוכלו. ויו״ט אחר השבת דלא אפשר בהכי, מוליכו בראשון ואינו אוכלו וחוזר והולך שם בשני לראות אם קיים העירוב מחשיך עליו, ואם רוצה יאכלנו אחרי כן:

מודים אתם לי שהן שתי קדושות. דאמריתו נאכל עירוב בראשון אין עירוב לשני, ואי חדא קדושה נינהו הוה ליה כחד יומא אריכתא ויקנה בין השמשות של ראשון לשניהם, וכיון דשתי קדושות נינהו יכול לערב נמי לשתי רוחות, ורבנן אזלי הכא לחומרא והכא לחומרא כדאמרן, משום דמספקא להו. והלכה כרבי אליעזר דשבת ויום טוב שתי קדושות הן:

ז **שמא תתעבר.** שמא יעשו ב״ד הגדול אלול מעובר ויהיו ב׳ ימים טובים, יום ל׳ של אלול ויום ל״א, והוא צריך לילך בראשון לצד אחד ובשני לצד אחר מערב שני עירובין ומניחן בערב יו״ט זה לכאן וזה לכאן ואומר וכו׳:

ולא הודו לו חכמים. דקסברי קדושה אחת הן. והלכה כחכמים בשני ימים טובים של ראש השנה. דלאו משום ספיקא בלבד אתקן שמא קדשו ב״ד את יום שלשים או יום ל״א ואחד מהם חול, אלא משום דשמא באו עדים מן המנחה ולמעלה, שנוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש ותרוייהו קדושה אחת. אבל בשאר ימים טובים של גליות דלא אתקון אלא מספיקא דלא ידעינן מתי קדשו בית דין הגדול את החדש, מודים חכמים לרבי יהודה דשתי קדושות הן. וחכמים האמורים כאן הוא רבי יוסי:

ח **מתנה אדם על הכלכלה.** סל שיש בו פירות טבלים, מתנה עליו ביום טוב ראשון של ראש השנה ואומר, אם היום חול תהא זו תרומה על אלו, ואם היום קודש אין בדברי כלום. שאין מגביהין תרומה ביום טוב. ולמחר הוא אומר אם אתמול קודש והיום חול תהא זו שאמרתי אתמול תרומה על אלו, ואם היום קודש ואתמול חול כבר היא תרומה. ואוכל כלכלה המתוקנת ומשייר התרומה:

ולא הודו לו חכמים. הוא ר׳ יוסי כדאמרן, דסבר קדושה אחת הן ואין מגביהים בהם תרומה. ודוקא בשני ימים טובים של ראש השנה כדפרישית לעיל:

וכן ביצה שנולדה בראשון. של ראש השנה:

תאכל בשני. דאם הראשון קודש השני חול וביצה שנולדה ביו״ט מותרת בחול דאין הכנה לחול. ואם הראשון חול והשני קדש נמצא שחול מכין ליו״ט ושפיר דמי:

ולא הודו לו חכמים. בשני י״ט של ר״ה בלבד דקדושה אחת הן. אבל בשני ימים טובים של גליות מודים לו:

ט **והחליצנו.** זרזנו והחליצנו כח, כמו נחלץ חושים (במדבר ל״ב:י״ז) פירוש אחר הצילנו ומלטנו, כמו חלצני ה׳ מאדם רע (תהילים ק״מ:ב׳):

אם היום אם מחר. אם היום הוא החליצנו היום, ואם מחר הוא החליצנו מחר:

ולא הודו לו חכמים. לא להזכיר של ראש חודש בראש השנה ולא להתנות אם היום ואם מחר, אלא אומר והחליצנו סתמא בשני הימים ואינו מזכיר של ראש חודש כל עיקר. והלכה כחכמים:

פרק ד

א **מי שהוציאוהו עובדי כוכבים.** לאנסו חוץ לתחום:

או רוח רעה. שנכנס בו שד ונטרפה דעתו ויצא חוץ לתחום, וחזר ונשתפה והרי הוא חוץ לתחום:

החזירוהו לתוך התחום כאילו לא יצא. והרי כל העיר לו כארבע אמות כאשר בתחלה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח, ודוקא כשהוציאוהו והחזירוהו בע״כ. אבל יצא לדעתו אע״פ שהחזירוהו בע״כ, או הוציאוהו בע״כ וחזר לדעתו אין לו אלא ד׳ אמות:

הוליכוהו לעיר אחרת. והרי היא מוקפת מחיצות, או שנתנוהו בדיר או בסהר שהן מוקפין והקיפן גדול:

מהלך את כולה. דהואיל ומוקפת מחיצות הרי היא כד׳ אמות:

ר׳ יהושע ור׳ עקיבא אומרים אין לו אלא ארבע אמות. דכיון דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום לא מהני ליה מחיצות. ורבותי פירשו משום דגזרי דיר

וסהר אטו בקעה שאין לה מחיצות. ובבקעה כולי עלמא מודו דאין לו אלא ארבע אמות:

מפרנדסין. שם מקום:

והפליגה. כשהיא מתרחקת משפת הים ונכנסת באמצעו קרי הפלגה, לשון פלגי מים (תהלים א):

הלכו את כולה. היו מהלכין בכל הספינה. ואע״פ שהספינה הלכה בשבת ויצאו חוץ לתחום, הוי כמי שיצא חוץ לתחום וניתן בדיר או בסהר, שהספינה מוקפת מחיצות:

שרצו להחמיר על עצמן. דלדידהו נמי דגזרי דיר וסהר אטו בקעה, בספינה כל זמן שהיא מהלכת היה מותר להלך את כולה. ועוד שהרי שבתו באויר מחיצות מבעוד יום, אלא שרצו להחמיר. והלכה כר׳ גמליאל וכר״א בן עזריה:

ב **לנמל.** מקום שהספינות חונות כשיוצאות מן הים אל שפתו:

מה אנו לירד. מן הספינה לתוך העיר, כלום באנו מחוץ לתחום משחשיכה. והאי נמל לאו מוקף מחיצות הוה, דאי הוה מוקף מחיצות, הא קאמר רבן גמליאל לעיל בנתנוהו בדיר או בסהר דמהלך את כולה:

שכבר הייתי מסתכל. בשפופרת של קנה חלול שהיתה מתוקנת למדת צפיית אלפים אמה:

ג **מי שיצא ברשות.** כגון לעדות החדש או להציל מן העובדי כוכבים או מן הנהר:

כבר נעשה מעשה. ואינך צריך לילך:

יש לו אלפים אמה לכל רוח. ממקום שנאמר לו:

כאילו לא יצא. הכי קאמר, אם היו אותן אלפים אמה הנתונות לו לכל רוח ממקום שנאמר לו נכנסות לתוך אלפים של תחום ביתו, כאלו לא יצא מתחומו דמי, והולך עד ביתו והרי הוא כבתחילה:

שכל היוצאין להציל חוזרין למקומן. הכי קאמר, שכן מצינו קולא אחרת בכל היוצאין להציל מן העובדי כוכבים ומן המפולת, שמפני שיצאו ברשות התירו להם לחזור בכלי זיינן למקומם ולא הצריכום להניח כלי זיינן, הכי נמי הקילו [לזה שיצא] ברשות להיות כאילו לא יצא:

ד **מי שישב בדרך.** לנוח ולא היה יודע שהיה בתחום העיר וחשכה לו שם, וכשעמד ראה שהוא סמוך לעיר ובתחומה:

לא יכנס. לעיר להיות כאנשי העיר, אלא ממקום שחשכה לו ימדוד אלפים אמה ועד מקום שיכלו ילך בעיר ותו לא:

ר״י אומר יכנס. וילך כל העיר וחוצה לה אלפים אמה כבני העיר. והלכה כר׳ יהודה:

בלא מתכוין. שלא ידע כשחשיכה לו שהוא בתחום העיר, ולא נתכוין להיות שביתתו בעיר אלא במקומו:

ה **יש לו אלפים אמה לכל רוח.** דסבר ר׳ יוחנן בן נורי חפצי הפקר שאין להם דעת בעלים, קונים שביתה במקומן ויש להם אלפים אמה לכל רוח, והישן שאין לו דעת בשעה שקונה שביתה דינו כחפצי הפקר ויש לו אלפים אמה לכל רוח. ורבנן סברי חפצי הפקר אין קונין שביתה במקומן, אלא הזוכה בהן מוליכן למקום שהוא יכול לילך, הכא נמי הישן אינו קונה שביתה ואין לו אלא ארבע אמות בלבד. והלכה כר״י בן נורי שהישן קונה שביתה במקומו ויש לו אלפים אמה לכל רוח. אבל בנכסי הפקר הלכה כחכמים שהן כרגלי כל אדם ואין קונין שביתה במקומן, אלא הזוכה בהן מוליכן למקום שהוא יכול לילך:

וחכמים אומרים אין לו אלא ד׳ אמות. הואיל ובשעה שקדש היום היה ישן לא קנה שביתה, ואין לו אלא ארבע אמות שזכתה לו תורה דכתיב (שמות ט״ז:כ״ט) שבו איש תחתיו וקומתו של אדם בינוני ג׳ אמות ואמה אחת לפשוט ידיו ורגליו:

ר׳ אליעזר אומר והוא באמצען. חכמים סברי יהבינן ליה ארבע אמות לכל רוח, ור׳ אליעזר סבר כי יהבינן ליה ארבע אמות היינו ב׳ אמות לכל צדיו:

לאיזה רוח שירצה. יטול ארבע אמות, ואחר שבירר צד אחד אין יכול לחזור ולברור צד אחר:

ו **היו שנים.** עומדים רחוק זה מזה שש אמות דמובלעין ב׳ אמות של כל אחד לתוך של חבירו, מביאין ואוכלין בתוך שתי אמות. ובלבד שלא יפשוט זה ידו לתוך שתים החיצונות שאין לו בהם כלום ויוציא לשם פתו או חפציו:

והאמצעי מובלע ביניהם. שתי אמותיו בתוך של זה ושתי אמותיו בתוך של זה. הוא מותר עם כל אחד, פונה לכאן ומשתמש עם זה ופונה לכאן ומשתמש עם זה:

לג׳ חצרות. והם זו אצל זו:

פתוחות לרשות הרבים. דכל אחת רשות לעצמה ואין להם דריסת הרגל זו על זו, דהשתא אינן אוסרות זו על זו:

עירבו שתיהן עם האמצעית היא מותרת עמהן וכו׳ ורבנן אפליגו עליה דר״ש בהא ואמרי כולן אסורות זו בזו. והשתא קאמר להו ר״ש והלא זה הדבר שהיו ג׳ והאמצעי מובלע בינתיים ואתם מודים שהוא מותר עמהן והם מותרים עמו דומה לג׳ חצרות, ואמאי קמפלגיתו עלי בג׳ חצירות, ואמרי ליה רבנן התם בשלש חצירות מתוך שמרובים הם שתים החיצונות האסורות זו בזו יבואו להוציא מזו לזו, והאמצעית לא יהבה אדעתה ולא מדכרא להו, דאמרי שמא אחד מדיורי האמצעית שמותר בזו ובזו הוא שמוציא. אבל הכא בג׳ אנשים אי אתי חד משני החיצונים לאפוקי לתוך ב׳ אמות של החיצון האחר, האמצעי יהיב אדעתיה ומדכר ליה. והלכה כר״ש בשלש חצירות שב׳ החיצונות בלבד אסורות זו עם זו:

ז **והיה מכיר אילן או גדר.** שיכול להגיע שם קודם שתחשך, אלא שהוא עיף ורוצה לנוח במקומו:

לא אמר כלום. הואיל ולא פירש איזה ד״א בחר לו מתחתיו של אילן, לאו שביתה היא ואין לו אלא ד״א במקום שהוא שם, שהרי לא קנה שביתה במקומו כיון שעקר דעתו מלשבות כאן, ותחת האילן נמי לא קנה שביתה. והני מילי כשיש תחתיו של אילן ח׳ אמות או יותר, דאיכא למימר דהאי גיסא בחר או דהאי גיסא בחר ולא הוי סיום, אבל ז׳ אמות על כרחך מקצת ביתו ניכר באמה אמצעית דא״א שלא בררה, דאי באמצע האילן בירר לו ד״א הרי היא מהן, ואי מהאי גיסא או מהאי גיסא הרי היא מהן, הלכך קנה שם [שביתה]:

אמר שביתתי בעיקרו. הואיל וסיים מקומו, אותה שביתה קונה לו אלפים לצד רגליו ואלפים לצד ביתו:

ח **ואם אינו מכיר.** אילן או גדר:

או שאינו בקי בהלכה. ואינו יודע שיועיל לו כשיאמר שביתתי במקום פלוני. ואמר שביתתי במקומו. זכה לו מקומו:

עגולות. דבערי מקלט דמינייהו ילפינן אלפים אמה של תחום שבת כתיב (במדבר ל״ה:ה׳) [זה יהיה להם מגרשי הערים]. לזה אתה נותן פאות, דהיינו זויות ואי אתה נותן פאות לשובתי שבת. ורבנן דבעו מרובעות דרשי זה לרבויי, כזה יהיו כל שובתי שבת. והלכה כחכמים:

כטבלא מרובעת. כתב הרמב״ם לפי שא״א לעשות מרובע מצומצם בכיון, תנא כטבלא מרובעת, כלומר כדרך שבני אדם רגילים לרבע, אע״פ שאינו מרובע בצמצום:

נשכר את הזויות. ארבע הפיאות שבאלכסונו של מרובע העודפות על העגול שבתוכו:

ט **זהו שאמרו.** כגון זה שהוא בדרך ואין עמו פת, דהשתא עני הוא, לו התירו חכמים לערב ברגליו. דסבירא ליה לרבי מאיר עיקר עירוב בפת, וקולא היא דאקילו גבי עני או מי שבא בדרך ואין עמו פת לערב ברגליו. ור׳ יהודה סבר עיקר עירוב ברגל, וקולא היא דאקילו לעשיר שאינו יכול לילך ברגליו לשלוח עירובו ע״י שליח. והלכה כר״י. ובין ר״מ ובין ר׳ יהודה שוים הם שהאומר שביתתי במקום פלוני אינו קונה שביתה באותו מקום שאמר, אא״כ הוא עני או בא בדרך שאין עמו פת, אבל עשיר צריך שישלח פת במקום שביתתו. והאומר שביתתי במקום פלוני אינו קונה שם שביתה אא״כ יש שהות ביום שהיה יכול לרוץ ולהגיע שם קודם שתחשך, ואם אין כל כך שהות ביום בשעה שאומר שביתתי במקום פלוני לא קנה שם שביתה:

י **מי שיצא.** מעירו, ששלחוהו אנשי עירו להוליך להם עירוב כדי שיוכלו לילך מחר לעיר שמערבין לה, שהיא סמוכה להם שני תחומי שבת ויכולין לילך מזו לזו ע״י עירוב:

והחזירו חבירו. דאמר ליה עת חמה היא עת צנה היא:

הוא מותר לילך. למחר לאותה עיר אחרת, שכיון שהחזיק בדרך כדי לקנות שביתה לסוף אלפים אמה רחוק מן העיר הוי כעני שאומר שביתתי במקום פלוני וקנה לשם שביתה:

וכל בני עירו אסורין. שלא החזיקו בדרך ואין להם אלא אלפים אמה לכל רוח מעירם:

רבי מאיר אומר כו׳ ר״מ מספקא ליה, אי עני הוא הואיל ויצא מביתו והחזיק בדרך, או דלמא כיון שהיה יכול לערב בפת ולא עירב לאו עני. הוא הילכך הרי זה חמר גמל, שאין לו אלפים אמה לכל רוח מעירו שמא שביתתו במקום שהיה הולך להוליך שם העירוב בסוף אלפים מעירו, ולסוף האלפים מעירו נמי לא קנה אלפים לצד עיר האחרת שמא לא קנה שביתה אלא בביתו. והלכה כרבי יהודה:

יא **אפילו אמה אחת לא יכנס.** ואין לו אלא ד׳ אמות מכאן וד׳ אמות מכאן. ואע״פ שמובלעות אלו ארבע אמות בתוך תחום העיר, לא אמרינן כיון דעל על, דסבירא ליה הבלעת תחומים לאו מלתא היא:

שתים יכנס. ר׳ אליעזר לטעמיה, דאמר והוא באמצען שבסוף האלפים יש לו ארבע אמות שתים מצד זה בתוך התחום ושתים מצד זה לסוף התחום, הילכך אם הוא עומד באמה השניה יכנס דהבלעת תחומין מלתא היא. ואין הלכה כר״א:

מי שהחשיך. שהיה בא מן הדרך וחשכה לו חוץ לתחום:

לא יכנס. דבמקומו לא קנה שביתה שהרי גילה דעתו שאינו רוצה לקנות שביתה במקומו, ובעיר לא קנה שביתה שיש בינו ובין העיר יותר מאלפים אמה, הילכך אין לו אלא ארבע אמות כדין מי שיצא מחוץ לתחום:

עד ט״ו אמה. לאו דוקא דהוא הדין פחות או יותר מעט. ואית דמפרשי ט״ו דוקא, ולא ידעתי לישבו יפה:

המשוחות. מודדי התחומים לעיירות ועושין סימן לסוף התחום. אין ממצין את המדות לעשות הסימן בסוף אלפים ממש אלא כונסין אותן לתוך אלפים:

מפני הטוענין. שאין מכירין הסימן ופעמים שיוצאים להלן ממנו וחוזרין ולאו אדעתייהו, ומשום הכי רגילין תמיד לכנוס בתוך אלפים, ונמצא שאלו ט״ו אמות בתוך התחום הן, וכיון שהיה זה אנוס שרינן ליה ליכנס, ולא מחמירין ליה כי היכי דמחמירינן למי שיצא חוץ לתחום, דהתם הוה ליה ליזהר ולתת בדעתו שלא יצא. ואין הלכה כר״ש:

פרק ה

א **כיצד מעברין.** לשון אשה מעוברת שכריסה בולט. והכי קאמר כיצד יש לה עבור לעיר. אם בית נכנס בית יוצא וכו׳. כשבא לציין סימן תחום העיר ובא למדוד אלפים חוצה לה, אם לא היתה חומתה חלקה אלא בתים סמוכין ומחוברים, ויש בית נכנס לתוך העיר יותר מחברו ונראית כניסתו פגומה, ויש בית בולט ויוצא לחוץ יותר מחברו:

או פגום נכנס פגום יוצא. שיש מגדלים בולטים בחומה, פעמים בולטים לפנים פעמים לחוץ:

או שהיו שם. לאחת הקרנות של עיר:

גדודיות גבוהות. שברי חומה של חרבות בתים, וישנן תוך שבעים אמה ושירים לעיר:

או נפשות. בנין שעושין על הקבר. והוא שיהא בהן בית דירה:

מוציאין את המדה כנגדן. אם הבליטות הללו אצל קרן מזרחית צפונית רואים כאילו יש עוד בליטה אחרת כנגדה בקרן מזרחית דרומית וחוט מתוח מזו לזו ומודד מן החוט ולחוץ, כדי שיהא התחום שוה לשתי הקרנות ולא יהיה כאן ארוך וכאן קצר:

ועושין אותן התחומין. מרובעים, שיהא אלפים לצדדים כבאמצע. ולא עגולים, שיהא להן אלפים באמצע, ובצדדים הם מתמעטים כדרך דבר עגול:

ב **נותנים קרפף לעיר.** כל הבא למדוד תחומין מניח לעיר אויר של שבעים אמה ושירים שהן שבעים אמה ושני שלישי אמה ומשם מתחיל למדוד אלפים אמה, שנאמר (במדבר ל״ה:ד׳) מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב, אמרה תורה תן חוצה ואחר כך מדוד, כלומר תן לה קרפף של שבעים אמה ושירים ואח״כ מדוד משם והלאה:

לא אמרו קרפף אלא בין שתי עיירות. שתי עיירות הסמוכות זו לזו נותנין שבעים אמה ושירים לכל אחת כדי לחברן ע״י קרפיפות הללו להיות כעיר אחת, והבא ללכת מאחת מהן [דרך] חברתה מודדים לו אלפים אמה מחוץ לחברתה, מפני ששתיהן כעיר אחת על ידי קרפיפות הללו שמחברין ביניהן. והלכה כחכמים, שאין נותנין קרפף לעיר אחת אלא בין שתי עיירות בלבד:

ג **וכן שלשה כפרים משולשים.** לא משולשים ממש, אלא שלישי עומד מרחוק כנגד בין החיצונים, וכל שאילו מכניס אמצעי לביניהן ואין בין זה לזה אלא קמ״א אמה ושליש, שהן ע׳ אמה ושני שלישים לזו וע׳ אמה ושני שלישים לזו, וכן לצד העיר החיצונה האחרת אין בין האמצעית לבינה אלא מאה וארבעים ואחד אמה ושליש, הרי שלשתן נחשבות כאחת, והיוצא מאחת מהן לילך דרך חברותיה מונה מחומת חברתה החיצונה. וכמה יהא בין האמצעית לחיצונית, אלפים אמה, דהואיל ויכולה לבא אמצעית לחיצונה וחיצונה לאמצעית בלא עירוב אמרינן רואין כאילו אמצעית נתונה ביניהן. אבל אם רחוקה יותר מאלפים לא אמרינן רואין:

ד **אין מודדין.** אלפים אמה של תחום שבת אלא בחבל של פשתן ארוך חמשים אמה:

לא פחות. שכשהחבל קצר נמתח הרבה ומאריך (האמה) [צ״ל המדה]:

ולא יותר. שכשהוא ארוך הרבה כובדו מכפילו באמצעיתו ומתקצר:

אלא כנגד לבו. קבעו לו חכמים מקום לשום ראש החבל כל אחד נגד לבו, שאם יתן זה כנגד צוארו וזה כנגד רגליו החבל מתקצר והתחומין מתמעטין:

לגדר. חומת אבנים שנפלה ונעשית גל גבוה ומשופע:

מבליעו. אם אינו רחב חמישים אמה משפתו אל שפתו מלמעלה, אע״פ שיש במדרונו הלוך יותר מאלף, אין אומרים תעלה מדת מדרונו למדת התחום,

אלא זה יעמוד על שפתו מכאן וזה יעמוד על שפתו מכאן ויבליעו מדרונו בחבל אחד:

וחוזר למדתו. מדקתני חוזר למדתו, משמע שאם היה רחבו כנגד העיר יותר מחמשים ואינו יכול להבליעו שם בחבל, ובאחד מראשיו שלא כנגד העיר יכול להבליעו, הולך ומבליעו שם, ומודד והולך שם משפתו והלאה עד כנגד המקום שכלה בו רוחב הגיא כנגד העיר וחוזר למדתו כנגד העיר ומשלים את מדת תחומיו:

הגיע להר מבליעו. והוא שלא יהיה הר זקוף הרבה אלא משופע, שבהלוך חמש אמות ממנו לא יגבה אלא י׳ טפחים, אבל אם הוא זקוף עד שבפחות מהלוך חמש אמות זקוף עשרה טפחים, אינו מבליעו, אלא אומדו בלבד והולך:

והוא שלא יצא חוץ לתחום. כשהולך המודד להבליע ההר או הגיא, לא יצא חוץ לתחום למקום שראשי הגיא קצרים שיכול להבליעם שם כדי שיחזור אח״כ למדתו כנגד העיר, גזירה מפני שהרואה אותו מודד והולך שם יאמר שמדת תחומים של צדי העיר באה עד כאן:

בזו אמר רבי דוסתאי. בזו למעוטי עיר מקלט ועגלה ערופה הקרובה אל החלל שאין מקדרין בהן:

מקדרין. נוקבין, רואין כאילו נוקבין אותן ומודדים דרך הנקב למעט מדת מדרונו, כדאמרינן בגמ׳ שמודדין אותו בחבל של ד׳ אמות והתחתון מניח את החבל כנגד לבו והעליון כנגד רגליו, וכן מודדין אותו כולו ד׳ אמות ד׳ אמות ומתמעט מדרון של כל ד׳ אמות חצי קומת אדם. והלכה כרבי דוסתאי:

ה **אין מודדין אלא מן המומחה.** אדם הבקי במדידה. וגאון פירש מומחה לשון ומחה על [כתף] ים כנרת (במדבר לד) כלומר שמתכוונים למדוד התחומין לכתחלה מן המקום השוה והישר כדי שלא יהא צריך לקדר:

ריבה למקום אחד ומיעט למקום אחר. שנמצאו סימני תחום זו ארוכין ובולטין מכנגד סימני תחום קרן שכנגדה:

שומעין למקום שריבה. ומוציאין מדת הקצרה, כנגדה מפני שלא מתח מתחלה החבל כל צרכו. ותניא בתוספתא שהוא צריך למתחו בכל כחו:

ריבה לאחד ומיעט לאחר. הכי קאמר, ריבה אחד ומיעט אחר, שמדדו שני בני אדם מומחים זה ריבה וזה מיעט:

ו **עיר של יחיד.** כגון שאדם אחד קנה כולה והוא משכיר כל בתיה לבני אדם הדרים בה. ואח״כ נעשית של רבים:

מערבין את כולה. כדרך שהיו מערבין כשהיתה של יחיד שלא היתה צריכה שיור:

אין מערבין את כולה. שאסור לערב עיר של רבים אם אין משייר בה בתים ידועים בלא עירוב, דההוא שיור הוי היכר דטעמא משום עירוב הוא ולא תשתכח תורת רשות הרבים. וזו הואיל והיתה של רבים והיתה צריכה שיור אע״ג דהשתא הויא של יחיד נדונית כבתחלה:

אלא אם כן עשה חוצה לה. שיור שלא עירבו עם שאר העיר. ורבותא קמ״ל שאפילו שיור של חוצה לה מועיל לשאר העיר:

כעיר חדשה שביהודה. עיר היתה ביהודה ושמה חדשה ולא היו בה אלא נ׳ דיורים והיא העיר היותר קטנה שבכל ארץ יהודה והיא היתה שיור לעיר גדולה הסמוכה לה, והוא שיעור השיור שצריך לשייר בעיר שלא יערבו עם האחרים משום הכירא:

רבי שמעון אומר שלש חצירות כו׳ ופסק ההלכה אפילו בית אחד בחצר אחד הוי שיור. ועיר שאין לה אלא פתח אחד בלבד אפילו היתה של רבים א״צ שיור:

ז **מי שהיה במזרח.** בשדה, וקדש עליו שם היום והוא רחוק מעירובו יותר מאלפים והרי אין עירובו עירוב כיון שאינו יכול לילך וליטלו, הויא ליה שביתתו בביתו שהרי בתחום ביתו הוא עומד ומסתמא בביתו ניחא ליה שתהא שביתתו כשאין עירובו עירוב:

אסור לביתו. למנות מביתו אלפים לכל רוח:

בעיבורה של עיר. באחד מן הבתים העומדים בתוך ע׳ אמה ושיריים:

לא עשה ולא כלום. שהרי בלא עירוב נמי יש לו מן העיר אלפים לכל רוח, וכל העיר עם עיבורה נחשבים לו כארבע אמות:

נתנו חוץ לתחום. חוץ לעיבורה של עיר, והכי מפרש לה בגמרא:

מה שנשכר. לרוח זה מפסיד לרוח שכנגדה. שהרי מונה מן העירוב אלפים לכל רוח ואם נתנו בסוף אלף למזרח נמצא שכלות אלפים של מזרח בסוף שלשה אלפים לעיר ונשתכר אלף ואלפים של מערב כלות בסוף אלף של מערב העיר והפסיד אלף. וקמ״ל דאין העיר עולה בחשבון האלפים של מערב אלא כולה כד׳ אמות. והני מילי כשאין כלות האלפים שמן העירוב לצד העיר אלא בסוף העיר או חוצה לה, אבל אם כלות באמצע העיר או באיזה מקום בתוכה אינו יכול לילך בתוך העיר אלא עד מקום שכלות האלפים אמה של עירוב ותו לא, כדתנן בסמוך:

ח **אנשי עיר גדולה.** שהיתה להן עיר קטנה בתוך אלפים ויוצאים מעירן ומונין והולכים דרך הקטנה הסמוכה, מהלכין את כל העיר הקטנה הסמוכה להן כארבע אמות ומשלימים מדתן חוצה לה:

ואין אנשי עיר קטנה מהלכין את הגדולה. כולה כד׳ אמות, לפי שמדת תחומין כלה באמצע עיר גדולה לפיכך אין עיר גדולה נחשבת להם כד׳ אמות ואין הולכים בה אלא עד סוף תחומן:

כיצד מי שהיה מעיר גדולה. מתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה ואין אנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה, במה דברים אמורים במודד אלפים אמה, אבל הנותן עירובו בתוך העיר, בין נתנו אנשי עיר גדולה עירובן בקטנה בין נתנו אנשי עיר קטנה עירובן בגדולה, מהלכין כל העיר שהעירוב מונח בה כד׳ אמות, כיצד מי שהיה מעיר גדולה ונתן את עירובו בעיר קטנה כו׳:

ור׳ עקיבא. חולק על תנא קמא וסבר שאין העירוב עושה העיר שהוא מונח בה כד׳ אמות, ואין מונים אלפים אלא ממקום העירוב. ואין הלכה כרבי עקיבא:

ט **אימתי בזמן שאין בה דיורים.** שנפרצו מחיצותיה ואינה ראויה לדיורין, שאם ראויה לדיורין אע״פ שאין בה עכשיו דיורין אינה נחשבת כולה אלא כד׳ אמות לדברי חכמים. וכן עיר שאין יושב בה ויש לה חומה סביב שנתן בה עירובו נחשבת כד׳ אמות, ואפילו היא גדולה כאנטוכיא:

נמצא קל תוכה מעל גבה. דאילו גבה של מערה אם נתן שם עירובו אין לו אלא אלפים אמה ממקום עירובו, דגבה אינו ראוי לדיורין ותוכה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה:

ולמודד שאמרו. אע״פ שחולקים חכמים על רבי עקיבא בנותן עירובו בעיר לומר שכל העיר לו כד׳ אמות, מודים הן שהבא ממקום שביתתו וכלתה מדתו של אלפים אמה אפילו במערה שיש בה דיורין שאינו נכנס להלן ממדתו כלום:

פרק ו

א **הדר.** מי שאינו מודה בעירוב. כותי:

הרי זה אוסר עליו. לטלטל מביתו לחצר, עד שישכור ממנו רשות שיש לו בחצר:

לעולם אינו אוסר עד שיהיו שני ישראלים. בין לתנא קמא בין לרבי אליעזר בן יעקב דירת עובד כוכבים לאו שמה דירה ובדין הוא שלא תאסור, אלא דגזור רבנן כדי שלא ידור ישראל עם העובד כוכבים שלא ילמד ממעשיו. תנא קמא סבר אע״ג דעכו״ם חשיד אשפיכת דמים ואסור לישראל להתיחד עמו, זמנין דמקרי ודייר ישראל עם העובד כוכבים, ואמור רבנן אין עירוב מועיל במקום עכו״ם ואין בטול רשות מועיל במקום עכו״ם עד שישכיר, והעכו״ם לא ישכיר דחייש לכשפים ומתוך כך לא יבא ישראל לדור עם העכו״ם ולא ילמוד ממעשיו. ור״א בן יעקב סבר כיון דעכו״ם חשוד אשפיכת דמים, תרי, דשכיחי דדיירי גזרו בהו רבנן, חד, דלא שכיח דדייר, שאסור להתיחד עם העכו״ם לא גזרו ביה רבנן. והלכה כרבי אליעזר בן יעקב. ושוכרים מן העובד כוכבים אפילו בפחות משוה פרוטה ואפילו בשבת. ואף על פי שאין העכו״ם מבטל רשותו עד שישכור ממנו, ישראל יכול לבטל רשות ואפילו בשבת, והוא שיאמר לחברו כשלא עירבו רשותי מבוטלת לך, ויהיה הוא אסור לטלטל בחצר וחברו מותר, ואם ירצו אחר שהשלים חברו לטלטל מה שצריך לו יכול חברו לחזור ולבטל לו רשותו ויהיה הוא מותר וחברו אסור:

ב **מעשה בצדוקי.** מתני׳ חסורי מחסרא והכי קתני, צדוקי הרי הוא כעכו״ם, רבן גמליאל אומר אינו כעכו״ם, ומעשה בצדוקי אחד כו׳ ואמר לנו אבא מהרו ועשו צרכיכם עד שלא יוציא ויאסר עליכם. שמע מינה דכישראל הוא ויכול לבטל רשות, ומפני שהמבטל רשותו וחזר והוציא בין בשוגג בין במזיד אוסר כדלקמן, משום הכי קאמר רבן גמליאל מהרו ועשו צרכיכם עד שלא יוציא הוא כליו לחצר ויחזור ויזכה ברשותו שבטל ויאסר עליכם, אבל אי כעכו״ם הוא ואין העכו״ם יכול לבטל עד שישכור, היכי הוי מצי למיסר עלייהו מאחר דאגיר להו ושקיל דמי:

ורבי יהודה אומר. לא כך אמר רבן גמליאל, דלעולם צדוקי הרי הוא כעכו״ם סבירא ליה לרבן גמליאל, ואותה מעשה אינה ראיה, דהכי קאמר להו רבן גמליאל מהרו ועשו צרכיכם בערב שבת קודם שתחשך, ולא עד שלא יוציא כליו כדאמרת, אלא עד שלא יצא היום ויאסר עליכם. ופסק ההלכה, שכל ישראל שמחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד כוכבים ואין מערבין עמו ואינו מבטל רשות, אלא שוכרים ממנו כדרך ששוכרים מן העכו״ם. והמשמר שבת בפרהסיא אף על פי שפעמים מחלל אותו בצנעא ואינו מודה בתורת עירוב, כגון הצדוקים בזמן הזה שמשמרים שבת ואינם מודים בתורת עירוב, ה״ז אין מערבין עמו, אבל יכול לבטל רשות וא״צ לשכור ממנו, והוא שלא יהיה עובד עכו״ם:

ג **ביתו אסור להכניס ולהוציא.** מביתו לחצר, בין הוא בין אנשי החצר. וכגון שבטל להם רשות חצירו כלומר החלק שיש לו עמהם בחצר, ולא בטל להם ביתו, דסבר האי תנא מה שבטל בטל ומה שלא בטל לא בטל, הלכך הוה ליה בית רשותא דידיה וחצר רשותא דידהו:

ושלהם. בתים שלהן, מותרין להוציא מהן לחצר בין הוא בין הם, דהא בתים שלהם וחצר רשות אחת היא. והוא אע״ג דלא עירב הוי כאורח גבייהו,

שאורח מטלטל ברשות אכסניא שלו:

נתנו לו. הם רשות חצירן, הוא מותר להוציא מביתו לחצר שהכל כרשותו, והן אסורים אפילו לטלטל מביתו לחצר. ולא הוי אורחים גביה, דחד לגבי רבים הוי אורח, רבים לגבי יחיד לא הוו אורחים:

היו שנים. שלא עירבו, ושאר בני חצר בטלו להם רשותם, שניהם אוסרים זה על זה, מפני שהחצר היא של שניהם והבתים מיוחדים כל בית לבעליו, ואין מוציא מרשות המיוחדת לו לרשות שלו ושל חברו. ואע״ג דהדר חד מנייהו ובטיל ליה לחבריה, אינו מועיל, הואיל ובשעה שבטלו בני החצר רשותם לאלו השנים שלא עירבו היו אוסרים זה על זה, אשתכח דבטול קמאי לא מהני, וכי הדר מבטל לא מצי לאקנויי רשותא דידהו דהא לא קנייה. הלכך בני חצר שקצתן עירבו וקצתן לא עירבו אותן שלא עירבו מבטלין רשותן לאותן שעירבו, ואין אותן שעירבו מבטלין רשותן לאותן שלא עירבו דאסרי אהדדי כדאמרן. והמבטל רשותו לבני חצר צריך שיפרש שמבטל לכל אחד ואחד:

ד **ב״ש אומרים מבעוד יום.** דסברי ביטול רשות מקנה רשותא הוא, ומקנה רשות בשבת אסור:

וב״ה אומרים אף משתחשך. סברי ביטול לאו אקנויי רשותא הוא אלא אסתלוקי מרשותא, ואסתלוקי מרשותא בשבת שפיר דמי. ובברייתא פירשו דבכל דוכתא אמרינן כיון שנאסר למקצת שבת נאסר לכולה חוץ ממבטל רשות:

מי שנתן רשותו והוציא. שחזר ונשתמש ברשות שבטל:

אחד שוגג ואחד מזיד. דקניס שוגג אטו מזיד. ואין הלכה כר״מ:

ה **שהוא שותף עם שכניו.** שבמבוי, לשם שותפות בעלמא ולא לשם עירוב:

א״צ לערב. והוא שיהיו כולן שותפין בכלי אחד. ודוקא שתופי מבואות הוו ביין כדתנן בכל מערבין ומשתתפין, אבל עירובי חצירות אין מערבין אלא בפת, דעירוב משום דירה הוא ודירה של אדם אין לבו נמשך אלא בפת. ואם שתף שתופי מבואות בפת כ״ש דחשיב טפי וסומכין על אותו שתוף של פת במקום עירוב וא״צ לערב עירובי חצירות, אבל אם נשתתפו ביין או בשאר דברים צריכים לערב עירובי חצירות ואין סומכין על השתוף, כדי שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות:

ר״ש אומר כו׳ ואין הלכה כר״ש:

ו **בטרקלין.** בית גדול ורחב מושב מלכים וחלקוהו לחמשה וכולן יש להן פתח מן הטרקלין לחצר וצריכים לערב עם שאר בני החצר:

בית שמאי אומרים. רשותיהן חלוקים וצריך שכל חבורה וחבורה תתן פת לעירוב החצר:

ובית הלל אומרים. אין מחיצה זו חלוק רשות. ובזמן שחלקו הטרקלין למחיצות גדולות המגיעות לתקרה כולי עלמא לא פליגי דהוי חלוק רשות, משום דהוי כשרוים בחדרים ובעליות. כי פליגי דחלקו במחיצות נמוכות שאינן מגיעות לתקרה, ב״ש סברי מחיצה כזו הויא חלוק רשות, וב״ה סברי לא הויא חלוק רשות:

ז **האחין השותפין.** הכי קאמר האחין שאוכלין על שלחן אביהם והשותפים האוכלים על שלחן אחד. ואוכלין על שלחן אביהם לאו דוקא, אלא נוטלין מזונותיהן מבית אביהן ואוכלין אותם כל אחד בביתו. וכן השותפין עושים מלאכה אצל בעל הבית אחד בשותפות ונוטלין מזונותיהם מבעל הבית ומוליכין לאכול בבתיהם:

וישנים בבתיהם. והם ואביהם [ואחרים] דרים בחצר אחד:

צריכין עירוב לכל אחד ואחד. אם רוצים לערב עם אנשי חצרן:

מבטל את רשותו. צריך לבטל את רשותו:

אימתי בזמן שמוליכין את עירובן. לתתו לאחד מבתי שאר בני החצר, דהואיל והוזקקו לעירוב ושאר דיורין אסרי אינהו נמי אסרי וצריכין כולן ליתן פת בעירוב הואיל וחלוקין דיוריהן בלינה וגם אין אוכלין על שלחן אביהן ממש אלא כל אחד נוטל פרנסתו ואוכל בביתו:

אבל אם היה עירוב. כל החצר בא לבית אביהן, שלא הוזקקו לעירוב, שבית שמניחין בו העירוב א״צ ליתן פת:

או שאין עמהן דיורין. אחרים, שאין דיורין מזקיקים אותם לעירוב א״צ לערב דכיחידים דמו:

ח **פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי.** בגמרא מוכח דלא תנינן במתניתין פתוחות זו לזו, משום דקיי״ל שאין מבוי ניתר בלחי או קורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו כלומר שני בתים פתוחים לכל חצר ושתי חצרות פתוחות למבוי והנך כיון דכולן פתוחות זו לזו ומעורבות יחד דרך פתחיהן חדא חשיב להו, ולא תנינן אלא חמש חצרות פתוחות למבוי:

עירבו החצרות. כל אחת לעצמה:

מותרים בחצרות. מותרין כל בני חצר לעצמן:

ואסורין במבוי. דאין סומכין על עירוב במקום שתוף:

ואם נשתתפו. נמי במבוי לאחר שעירבו בחצרות, מותרין כאן וכאן:

ושכח אחד מבני חצר ולא עירב. בחצרו להתיר חצרו, אבל בשתוף היה לו חלק:

מותרין כאן וכאן. דטעמא מאי אין סומכין על שתוף במקום עירוב כדי שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות, והכא דרוב בני חצר עירבו אלא ששכח אחד מהם ולא עירב לא תשתכח תורת עירוב:

שהמבוי לחצרות כחצר לבתים. כשם שאסור להוציא מבתים לחצר בלא עירוב כך אסור להוציא מן החצר למבוי בלא שתוף. ולא תימא לא דמו, דבית וחצר זו רה״י וזו רה״ר, אבל חצר ומבוי שניהן רשויות של רבים הן:

ט **זו לפנים מזו.** פנימית פתוחה לחיצונה וחיצונה לרה״ר ודריסת רגליה של פנימית על חיצונה לצאת לרה״ר:

עירבה פנימית. בעצמה לטלטל בחצרה:

שתיהן אסורות. דהויא פנימית בעצמה רגל האסורה במקומה שהרי לא עירבה לעצמה, ואוסרת בדריסת רגליה על החיצונה:

זו מותרת לעצמה וכו׳ דרגל המותרת במקומה אינה אוסרת:

ר״ע אוסר. דקא סבר אף רגל המותרת אוסרת כשלא עירבה שם:

וחכמים אומרים כו׳ דקסברי אפילו רגל האסורה במקומה כגון כשלא עירבה הפנימית לעצמה אינה אוסרת על החיצונה. והלכה כתנא קמא:

י **שכח אחד מן הפנימית כו׳** דהויא פנימית רגל האסורה ואוסרת:

נתנו עירובן במקום אחד. שעירבו שתיהן זו עם זו ונתנו העירוב בחיצונה. וקרי לה מקום אחד לפי ששתי החצירות משתמשות בה כאחד. ושכח אפילו אחד מן החיצונה ולא עירב, שתיהן אסורות, דפנימית נמי אסורה לטלטל בחצרה שהרי אינה יכולה להסתלק מן החיצונה ולהשתמש באנפי נפשה דהא ליתא לעירובה גבה, דאותו עירוב המתירה בחצר הוליכוהו לחיצונה. אבל נתנו העירוב בפנימית, חיצונה מתסרא בשכחה דפנימית ופנימית לא מתסרא בשכחה דחיצונה, דהא אחדא לדשא ומשתמשא:

ואם היו של יחידים. שאין בפנימית אלא אחד ובחיצונה אחד, אינם צריכים לערב זה עם זה משום דריסת הרגל, דכיון דיחיד הוא בפנימית הויא רגל המותרת ואינה אוסרת. וסתם מתניתין כתנא קמא דלעיל דסבר רגל המותרת אינה אוסרת:

פרק ז

א **חלון בתוך עשרה.** שיהא קצת ממנו ואפילו משהו בתוך עשרה סמוך לקרקע:

מערבין שנים. שני עירובין, אלו לעצמן ואלו לעצמן ואסורים זו עם זו:

ואם רצו מערבין אחד. עירוב אחד, שיתנו אלו עירובן באחרת ויערבו עמהן ויהיו אחד:

פחות מד׳ לאו פתח הוא ואין ראוי לעבור מזו לזו. ולמעלה מעשרה נמי לא ניחא תשמישתיה הילכך אין מערבין אחד. ודוקא בחצר שאינו מקורה אבל בבית המקורה אפילו למעלה מעשרה מערבין אחד. שדרך לשום ספסלים ותיבות סביבות הבית וניחא תשמישתיה:

ב **כותל שבין שתי חצרות.** האי דנקט רחב ד׳ לאו משום דצריך רוחב ד׳ למיהוי סתימה, דמחיצה ברוחב כל דהו הויא סתימה. אלא משום דבעי למיתני סיפא היו [בראשו] פירות אלו עולין מכאן ואוכלין ובלבד שלא יורידו למטה, דחשיב רשות באנפי נפשה, ולהאי דינא צריך שיהיה רוחב ד׳, דפחות מד׳ הוי מקום פטור ומותרין אלו ואלו להוריד למטה:

ובלבד שלא יורידו למטה. לדיורין בבתים, אבל בחצר שרי:

יותר מכאן. הוי פירצה, והויא כולה כחצר אחת, ואם עירבה כל אחת לעצמה הוי כאילו חולקין את עירובן ואוסרין אלו על אלו:

ג **חריץ.** ארוך הוא ומפסיק על פני כל החצר כולה:

ורחב ד׳ דפחות מכאן נוח לפסעו משפתו לשפתו:

ואפילו מלא תבן וקש. לאו סתימה היא, דלא מבטל ליה להתם דסופו ליטלו:

ד **נתן עליו נסר.** משפתו לשפתו כעין גשר, הוי כמו פתח:

שתי גוזוזטראות. כמין תקרה בולטת מרה״י על רה״ר, ונתן נסר רחב ד׳ מזו לזו, הוי נמי פתח:

פחות מכאן. שאין הנסר רחב ד׳, אדם ירא לעבור עליו ולא ניחא תשמישתיה:

ה **מתבן.** גדיש של תבן, ומפסיק על פני כל רוחב החצרות:

אלו מאכילין. מניחין בהמתן לאכול מן התבן, ולא חיישינן דלמא ממעיט התבן מי׳ והו״ל חדא רשותא ואסרי אהדדי ומטלטלי בחצר ולא מסקי אדעתייהו, להא לא חיישינן דהא אפילו אמעיט אי לא הוי המיעוט על פני עשר אמות ויותר לא אסרי, דהא עשר אמות פתחא הוי ואין בהמה ממעטת כ״כ באכילתה [בשבת אחד]:

נתמעט התבן מי׳ טפחים. על פני כל אורך החצר או במשך י׳ אמות [ועוד]:

מערבין אחד. אם נתמעט בחול לפני השבת:

ו **מניח את החבית.** משלו אם ירצה ואז צריך לזכות, דאילו משלהם אין צריך לזכות:

ומזכה להם ע״י בנו ובתו. אומר להם קבלו חבית זו וזכו בה לשם כל בני המבוי. והזוכה מגביה העירוב בידו טפח מן הקרקע, דכל היכא דמנחא ברשותיה לא הויא זכיה, ואומר זכיתי להם:

שידן כידו. ולאו זכיה היא:

ז **נתמעט האוכל.** משעורו המפורש לקמן במתניתין:

מוסיף ומזכה. אם בא להוסיף משלו אפילו ממין אחר שאינו ממין השתוף הראשון, מוסיף ומזכה ואינו צריך להודיען, כיון שנשאר קצת מן המין הראשון אינו נראה כמערב בתחלה. אבל אם נותן ממין השתוף הראשון אפילו כלה לגמרי מביא מאותו המין ומזכה ואינו צריך להודיען:

נתוספו עליהם דיורים מוסיף ומזכה וצריך להודיע. ודוקא בזמן שיש לחצר ב׳ פתחים לב׳ מבואות, שכשעושה עירוב עם אנשי מבוי זה אסור להשתמש במבוי אחר, לפיכך צריך להודיע, דלמא לא ניחא להו לקנות ברוח זו ולהניח יד ברוח שכנגדה. אבל אם אין לו פתח אלא למבוי זה שנשתתפו בו תחלה אינו צריך להודיע, דזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם אלא בפניו:

ח **מרובין.** י״ח בני אדם ולמעלה:

מועטין. פחות מי״ח:

מזון שתי סעודות. הן י״ח גרוגרות:

להוצאת שבת. שיעור של הוצאת שבת. כי המוציא אוכלים בשבת אינו חייב בפחות מכגרוגרת:

ט **בשירי העירוב.** שנתמעט משיעורו:

ולא אמרו לערב בחצרות. אחר שנשתתפו במבוי, אלא שלא תשתכח תורת עירובי חצירות מתינוקות שאינן יודעין שנשתתפו במבוי, הלכך מקילינן ביה. ואע״ג דטעמא דמערבין עירובי חצרות לאחר שנשתתפו במבוי הוי כדי שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות, מ״מ אין הלכה כר״י בשירי עירוב, דלא מקילינן ביה כולי האי:

י **בכל מערבין.** עירובי תחומין, דאילו עירובי חצרות אין מערבין אלא בפת. ומיהו בכל מערבין דאמר ר׳ אליעזר הכא לאתויי עירובי חצירות שמערבין בפת פרוסה וא״צ ככר שלימה, ופליג עליה ר״י ואמר דוקא ככר שלם הוא עירוב. והלכה כר״י:

אין מערבין בה. וטעמא משום איבה שבאים בני החצר לידי מחלוקת לומר אני נותן שלימה והוא נותן פרוסה:

ככר באיסר והוא שלם מערבין בו. נותנין אותו בעירוב עם שאר ככרות של בני חצר, ובלבד שיהיה בין כולם כגרוגרת לכל אחד ואחד. ורמב״ם פירש דככר שלם כאיסר מערבין בו לבדו לכל בני החצר ואין צריך שיעור:

יא **נותן אדם מעה לחנוני.** המוכר יין, ודר עמו במבוי:

או לנחתום. המוכר ככרות ודר עמו בחצר שיזכה לו בעירוב עם חבריו. אם יבואו בני מבוי לקנות ממך יין לשתוף, או בני חצר לקנות ככר לעירוב, שיהיה לי חלק בו:

לא זכו לו מעותיו. שאין מעות קונות עד שימשוך. ואפילו עירב זה החנוני לכל האחרים וזכה גם לזה, אינו עירוב, שהרי לא נתכוין לזכות לו במתנת חנם כשאר המזכין בעירוב אלא שיקנה במעה, והרי אינה קונה לו דמעות אינן קונות ונמצא מערב לו במעותיו:

ומודים בשאר כל אדם. בעל הבית שאמר לו חבירו הילך מעה זו וזכה לי בעירוב והלך וזיכה לו, שקנה עירוב, דהואיל ואין בעל הבית רגיל למכור ככרות לא נתכוין זה אלא לעשותו שליח ונעשה כאומר לו ערב לי:

שאין מערבין לאדם. כשמערבין לו משלו אלא מדעתו. הלכך גבי חנוני כי אמר לו זכה לי לא נתכוין אלא לקנות ממנו ולא סמך עליו שיעשה שלוחו ומעות אינן קונות ולא סמכיה דעתיה נמצא מערב לו שלא מדעתו:

עירובי תחומין. חוב הוא שמפסיד לצד האחר ושמא אין נוח לו. והלכה כר׳ יהודה:

פרק ח

א כיצד. לכל מי שילך לבית האבל וכו׳. דמילי דמצוה נינהו, וקיי״ל אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה:

וכל מי שקבל עליו. לסמוך על עירוב זה מותר:

ומשחשיכה אסור. והני מילי כשלא הודיעוהו מבעוד יום, אבל הודיעוהו מבעוד יום אפילו לא קיבל עליו לסמוך על עירוב זה בודאי אלא משחשיכה, מותר:

ב מזון שתי סעודות לכל אחד. מתוך שקונה שביתתו שם צריך להניח שם מזון שצריך לו לשבת:

אלו ואלו מתכוונים להקל. רבי מאיר סבר בשבת אכיל אינש טפי משום דבסים תבשיליה. ור׳ יהודה סבר כיון דבשבת אכיל שלש סעודות אינו מרבה לאכול בכל סעודה, וב׳ סעודות של חול הוי טפי מב׳ סעודות של שבת:

ככר בפונדיון. ככר הלקוח בפונדיון כשמוכרין ד׳ סאין חטין לסלע. וד׳ סאין הן כ״ד קבין, והסלע כ״ד מעין, נמצא קב לכל מעה, והמעה שני פונדיונין, הרי ככר הנמכר בשוק בפונדיון הוא חצי קב, והחנוני לוקח החצי לשכר האפיה והטחינה, נמצא ככר הלקוח מן החנוני בפונדיון הוא רובע קב שהם ו׳ ביצים, שהקב כ״ד ביצים, והם שיעור ב׳ סעודות של עירוב לדברי רבי יוחנן בן ברוקא. והלכה כמותו:

רבי שמעון. ממעט בשיעור ואומר שדי לערב בשתי ידות של ככר של ג׳ ככרות לקב. וככר שלם של ח׳ ביצים הוא שלישית הקב. ושתי ידותיה שהם ה׳ ביצים ויותר הוו ב׳ סעודות:

חציה לבית המנוגע. סתם מתניתין היא, והכי קאמר, חצי ככר שלם ששיערו בו בין למר ובין למר, הוא שיעור לשהיית בית המנוגע, שהנכנס לבית שיש בו נגע צרעת אע״פ שהוא טמא מיד אינו טעון כבוס בגדים עד שישהה כדי אכילה, וחצי ככר זו הוי כדי אכילה. ולרבי יוחנן בן ברוקה דאמר ככר שלם הוי רובע קב שהם ששה ביצים, נמצא חציה ג׳ ביצים והוא פרס דבכולי תלמודא. ולר׳ שמעון דאמר ככר שלם הוא של שלישית הקב שהם ח׳ ביצים, הוי חציה ד׳ ביצים והוא פרס דבכולי תלמודא אליבא דר׳ שמעון. ואע״ג דר״ש סבר דבככר שלם יש ג׳ סעודות דהא שתי ידותיה קאמר ר״ש דהוי שתי סעודות, הני מילי בעירוב דנתכוונו בו להקל וא״צ שתי סעודות שלימות, אבל בכל שאר דוכתי סבירא ליה לר׳ שמעון דאין סעודה פחותה מחצי ככר של שלישית הקב, ובעינן שישהה כדי אכילת חצי ככר זו שהם ד׳ ביצים:

חצי חציה לפסול את הגויה. דהאוכל אוכלים טמאים כחצי פרס נפסל גופו מדרבנן מלאכול בתרומה. וחצי פרס הוי ביצה ומחצה לר״י בן ברוקה, וב׳ ביצים לר״ש:

ג מרפסת. מקום גבוה בחצר הבית והרבה פתחי עליות פתוחין לה וכולם יוצאין בסולם א׳ לחצר וממנו לרשות הרבים ואעפ״כ אין אוסרין הואיל ומרפסת גבוהה י׳, ובלבד שיערבו בני מרפסת לעצמן במרפסת דהויא רגל המותרת במקומה ואינה אוסרת:

ששכחו ולא עירבו. אלו עם אלו. אבל עירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן:

כל שגבוה י׳ אם יש בחצר תל או עמוד גבוה י׳ סמוך למרפסת ואין מרפסת גבוה מן העמוד עשרה, דניחא תשמישתיה דעמוד לבני המרפסת, רשות מרפסת שולטת בו ומשתמשין הן בו ולא בני החצר:

פחות מכאן לחצר. אף לחצר קאמר, ששתי הרשויות שולטין בו המרפסת והחצר ואם לא עירבו זה עם זה שניהם אסורים בו:

חולית הבור. שפת הבור של מעלה, אם גבוה עשרה מן החצר רשות מרפסת שולטת בו. והוא שיהיה הבור מלא עד שפתו העליונה מדברים שאסור לטלטלם בשבת דהשתא אי אפשר שתחסר מגובהה דומיא דסלע שאינו חסר והרי הוא שוה לקרקעית המרפסת, אבל אם אין הבור מלא או אפילו מלא מדברים שאפשר ליקח מהם בשבת ולחסרו, כיון דכי חסרא אסירא, כי לא חסרא נמי אסירא ואם לא עירבו המרפסת והחצר זה עם זה שניהם אסורים בו:

אפי׳ גבוהה עשרה טפחים לחצר. אף לחצר כמו למרפסת, ושניהם אסורים בו אם לא עירבו זה עם זה:

ד **הנותן עירובו.** עירובי חצרות:

בבית שער. מקום סמוך לשער החצר ורגילין להושיב שם שומר שלא יכנסו בני רשות הרבים לחצר:

והדר שם. בבית שער שבחצר אינו אוסר על בעל החצר ואינו צריך ליתן את הפת דלאו דירה היא:

והדר שם אוסר עליו. אם השאיל בעל הבית בית התבן שלו לדור שם, אוסר עליו, הואיל ופתוח לחצר:

אם יש שם תפיסת יד של בעל הבית. שיש לבעל הבית מקום בדירתו של זה, שנותן שם כליו להצניען, אינו אוסר עליו. ודוקא כשאין שם דיורין אחרים, אבל אם יש שם דיורין אחרים אוסר עליהן, דיקא נמי דקתני אינו אוסר עליו, עליו אינו אוסר אבל על דיורים אחרים אוסר ואע״פ שבעל הבית עירב עמהן. ואם הכלים הללו שנותן שם בעל הבית הם דברים הנטלים בשבת אין זו תפיסת יד ואוסר עליו, דאי בעי שקיל להו ושדי להו אבראי. והלכה כר״י:

ה **הרי זה אוסר.** דדירה בלא בעלים שמה דירה:

אינו אוסר. דלאו שמה דירה:

ר׳ יוסי. נמי ס״ל דלאו שמה דירה, מיהו נכרי אוסר שמא יבא בשבת. והלכה כרבי יוסי:

אצל בתו. דוקא בתו, דעביד אינש דדייר עם חתנו, אבל בנו אין אדם מסיח דעתו מביתו לדור אצל בנו, שמא תתקוטט כלתו עמו ויצא. והלכה כר״ש:

ו **בור שבין שתי חצרות.** חציו בזה וחציו בזה, אין ממלאין ממנו, שזה ממלא מרשות חברו ואסור אם לא עירבו החצרות זו עם זו:

בין מלמעלה. שהיו ט׳ טפחים של מחיצה למעלה מן המים וטפח אחד משוקע במים:

בין מלמטה. שהיה תשעה טפחים משוקעים בתוך המים וטפח אחד נראה למעלה:

בין מתוך אגנו. אע״פ שאין המחיצה נוגעת במים, כלל דקולא היא שהקלו חכמים במים דאמרינן גוד אחית מחיצתה, ובלבד שתהא בתוך אוגן הבור שתיראה כהפסקה:

מן הכותל שביניהם. שמפסקת בין החצרות ומפסקת על פני הבור ואף על פי שאינה נכנסת תוך אגנו. ואין הלכה כר״י:

ז **אמת המים.** אפילו ברשות היחיד כרמלית היא:

עשו לה מחיצה. בתוך אוגנה על פני רחבה שהוא ניכר שבשביל המים נעשית:

באמה של אבל. שם העיר, והיתה עוברת בתוך החצרות וממלאין ממנה בחצרות דמהניא לה מחיצות כותל החצר התלויות עליה. ור״י לטעמיה דפליג נמי אבור, ואין הלכה כמותו:

שלא היה בה שיעור. כרמלית, שלא היה עמוק עשרה או לא היה רחב ד׳, שאין המים נעשין רשות לעצמן להחשב כרמלית אא״כ עמוק עשרה ורחב ד׳. עשו לה בכניסה ולא ביציאה לא מהני מידי דהא מחוברת למים שחוץ לחצר ביציאתו ונעשית הכל כרמלית [עשו לה ביציאה ולא בכניסה נמי לא מהני דהא מחוברת למים שלמעלה חוץ לחצר זו. אבל עשו לה בכניסה וביציאה מהני, שנראה] כאילו מתחילין בחצר זו:

ח **גזוזטרא.** כעין דף או מקום מקורה היוצא מרשות היחיד ובולט על גבי המים:

אא״כ עשו מחיצה. כל סביבות הגזוזטרא או סביב נקב ד׳ על ד׳ החקוק באמצעיתה, דאמרינן גוד אחית מחיצתא:

בין מלמעלה. למעלה מן נקב הגזוזטרא:

בין מלמטה. מחוברת לגזוזטרא מתחתיה. ורמב״ם פירש מלמטה על המים כנגד נקב הגזוזטרא, דאמרינן גוד אסיק כאילו הגיע המחיצה לנקב שבגזוזטרא שממלאין ממנו:

זו למעלה מזו. ונקב שממלאין ממנו בעליונה מכוון כנגד נקב התחתונה:

עשו לעליונה. שנשתתפו בני התחתונה עם בני העליונה לעשות מחיצה בעליונה ולא עשו בתחתונה:

שתיהן אסורות עד שיערבו. שכיון שבני התחתונה שותפין במחיצה זו של עליונה אוסרין עליהם. ואם עשו לתחתונה ולא עשו לעליונה אע״פ שאין לעליונה שותפות במחיצה של תחתונה שתיהן אסורות. העליונה אסורה שהרי אין לה מחיצה, והתחתונה הואיל ויש דרך לעליונה עליה שגם היא ממלאת מים משם אוסרת עליה עד שיערבו עמה. והני מילי כששתי הגזוזטראות מופלגות זו מזו שיש גבוה י׳ טפחים או יותר בין זו לזו, אבל אם שתיהן בתוך י׳ אפילו עשו שתיהן מחיצה לעולם אוסרות זו על זו עד שיערבו:

ט **אין שופכין לתוכה מים בשבת.** דבד׳ אמות, המים שאדם עשוי להשתמש בהן בכל יום נבלעים שם במקומם ואין יוצאין לרה״ר, פחות מד״א, אין נבלעים במקומם ויוצאין לרה״ר:

עוקה. גומא:

מחזקת סאתים. מפני שהאדם עשוי להסתפק סאתים מים בכל יום:

מן הנקב ולמטה. שיהיה החלל של העוקה מחזיק סאתים קודם שיגיעו המים אל הנקב שעל שפתה שבו מקלחין לרה״ר:

בין מבפנים בין מבחוץ. בין שעשה העוקה בחצר בין שעשאה ברשות הרבים:

צריך לקמור. לעשות עליה כמין כפה מכוסה מלמעלה כדי שתהא חלוקה מרשות הרבים:

י **ביב.** חריץ העשוי כדי שיקלחו המים [ששופכין] בחצר לרה״ר. והוא קמור במשך ד׳ אמות לרה״ר, דבד׳ אמות יש שיעור לבלוע בהן סאתים מים שאדם מסתפק בכל יום:

שופכין לתוכו. דתיימי מיא ואין יוצאין לרשות הרבים:

לא ישפוך על פי הביב. דכיון דבגויה שפיך מקלחי להדיא ונפקי לרשות הרבים והרואה אומר ששפכן סמוך ליציאתו לרשות הרבים. והלכה כחכמים:

מצטרפין לד׳ אמות. אם יש בחצר עם האכסדרה ד׳ אמות על ד׳ אמות מצטרפין, ומותר לשפוך לתוכה מים ואין צריך עוקה:

יא **דיוטות.** עליות זו כנגד זו וחצר פחותה מד׳ אמות לפניהן ששופכין בה מימיהן:

מקצתן. בני הדיוטא האחת עשו עוקה בחצר ובני האחרת לא עשו:

ואת שלא עשו עוקה אסורין. כל זמן שלא עירבו. דאי שריית להו להני על ידי עוקה דהנך, אתו לאפוקי מאני עם השופכים מן הבתים ולהורידן לחצר בהדיא עד שפת העוקה ברגליהם. וקא מטלטל בחצר דלא עירבו בה:

פרק ט

א **כל גגות העיר רשות אחד.** ואע״פ שדיורים חלוקים למטה לשני בני אדם מ״מ הגגות שאין תשמישן תדיר אין בהן חלוקת רשות וכלים ששבתו בגג זה מותר להוציאן לזה:

ובלבד שלא יהא גג גבוה מחבירו י׳ דאם חלוק מהן בגובה י׳ אסור לטלטל ממנו לגגין, גזרה משום תל גבוה עשרה ורחב ארבע ברשות הרבים דלא ליתי לכתף עליו:

כל אחד רשות לעצמו. ואם לא עירבו דיורים שלמטה אסור לטלטל מזה לזה:

ר׳ שמעון. מיקל מכולן וקאמר, גגות וחצרות וקרפיפות שאינן יותר מבית סאתים הואיל וכולן אין תשמישן מיוחד ותדיר רשות אחת הן ומטלטלין מזה לזה בלא עירוב ואפילו היו הגגות גבוהות יותר מעשרה או נמוכות יותר מעשרה, דלית ליה לר״ש עירובי חצירות אלא משום כלי הבית:

לכלים ששבתו בתוכן. כלים ששבתו באחת מהן, מוציאים אותן מזה לזה:

אבל לא לכלים ששבתו בתוך הבית. והביאן לחצר ע״י שעירבו בני החצר, אסור להוציאן מחצר זו לחצר אחרת אם לא עירבו שתי החצרות יחד. והלכה כר״ש:

ב **הגדול מותר.** להוציא לו כלי בית שלמטה, ואין בני הקטן אוסרין עליו. דלגבי גדול הך פרצה פתחא היא ושרי באותן גפופים העודפים מעט מכאן ומעט מכאן, כמעקה שסביב הגגות וחשיבא סתימה. וכגון שאין הפרצה יותר מעשר. אבל קטן אסור להוציא לו כלי הבית דבני גדול אסרי עליה שהרי נפרץ לו במלואו:

הגדולה מותרת. בשביל הגפופין שנשארו לה מכאן ומכאן הוי הך פרצה כפתח:

והקטנה אסורה. שהרי נפרצה במלואה. ודוקא כשנפרצה קודם השבת אבל אם נפרצה בשבת אפילו הקטנה מותרת, שכיון שהותרה למקצת שבת קודם שנפרצה הותרה לכולה שבת:

חצר שנפרצה לרה״ר. שנפל הכותל הפונה לרה״ר במלואו או ביותר מעשר:

חייב. דכרה״ר היא:

פטור. אבל אסור, דלאו רה״ר היא אלא כרמלית. והל׳ כחכמים:

ג **משתי רוחותיה.** מרוח אחת שתופסת שתי רוחותיה, כגון שנפרצה בקרן זוית, אפילו אין בפרצה י׳ אמות הכא בקרן זוית לא חשיב כפתח, דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי. ופרצה ביותר מי׳ אפי׳ מרוח אחת אוסרת:

וכן בית שנפרץ מב׳ רוחותיו. שנפרץ בקרן זוית ונפל קצת מכותל זה וקצת מכותל זה ואין התקרה פרושה ומתוחה על מקום הפרצה, אבל אם התקרה פרושה על מקום הפרצה אין הפרצה אוסרת בבית דאמרינן פי תקרה יורד וסותם:

מותרין לאותה שבת. הואיל והותר מקצתו:

לעתיד לבא. לשבת הבאה:

ר׳ יוסי אומר אם מותרין כו׳ כלומר כשם שאסורין לעתיד לבא כך אסורין לאותה שבת. והלכה כר׳ יוסי, ולא אמרינן הותרה מקצת שבת הותרה כולה אלא לענין עירוב, שדבר שהותר ע״י עירוב למקצת שבת, ונולד באותה שבת דבר שהיה ראוי שעל ידו יתבטל העירוב, אין העירוב בטל, שכיון שהותרה מקצת שבת הותרה כולה, אבל מקום שהיו בו מחיצות קודם השבת ונפרצו מחיצותיו בשבת לא אמרינן ביה הואיל והותרה מקצת שבת הותרה כולה:

ד **על גבי שני בתים.** והם בב׳ צדי רה״ר מטלטלין תחת העליה, דפי תקרה מכאן ומכאן יורד וסותם:

וכן גשרים המפולשים. ויש להם מחיצות מלמטה בשני הצדדים:

מערבין למבוי המפולש. הואיל ואיכא ב׳ מחיצות, דקסבר מבוי שיש לו שתי מחיצות מדאורייתא הוי רה״י. ואין הלכה כר׳ יהודה:

פרק י

א **המוצא תפילין.** בשדה ממקום שאינן משתמרים:

זוג זוג. אחד בראש ואחד בזרוע כדרך שלובש בחול, והיינו זוג, וחוזר תמיד ומכניס זוג זוג עד שיכניס את כולן. קסבר שבת זמן תפילין הוא אלא שחכמים גזרו עליהן גזירה שמא תפסק רצועה ויביאם בידו, ואם ילבש יותר מזוג איכא בל תוסיף ואתי איסור בל תוסיף ומשוי להו עליה כמשאוי, ורבן גמליאל סבר שבת לאו זמן תפילין הוא, והיינו טעמא דשרו ליה רבנן בהצלה משום דתכשיט הוא, הילכך מכניסן שני זוגות שני זוגות, דב׳ זוגות הוי תכשיט לפי ששנינו מקום יש בראש להניח בו שני תפילין, וכל כמה דהוי תכשיט שרי. ומשום בל תוסיף ליכא הכא, דאין כאן מצות תפילין כלל אלא כשאר מלבוש דעלמא, ואין הלכה כרבן גמליאל:

בישנות. שניכר הקשר, דודאי תפילין הן ויש בהן קדושה ואסור להניחן במקום בזיון. אבל בחדשות אין מחללין שבת עליהן להכניסן, דלמא קמיע בעלמא נינהו, ואין קדושה אלא בעשויין כהלכתן לשמן:

צבותים. קשורים כל זוג זוג לעצמו:

כרוכים. הרבה ביחד:

מחשיך עליהן. יושב ומשמרם שם עד שתחשך, ומשחשיכה מכניסן כולם ביחד. וכגון שהם מרובים, שאם יביאם זוג זוג לא תכלה הבאתן קודם הלילה, שאם הם בענין שתכלה הכנסתן לבית קודם הלילה מכניסן זוג זוג כדאמרן:

ובסכנה. שגזרו שמד שלא להניח תפילין. ומתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, בד״א בסכנה של שמד, אבל אם מתיירא לשהות שם מפני הלסטים, מוליכן פחות פחות מד׳ אמות:

ב **ר״ש אומר נותנן לחבירו.** ואינו מוליכן פחות [פחות] מד׳ אמות כשמתיירא מפני לסטים, גזירה שמא יעבירם מתחלת ד׳ לסוף ד׳. והלכה כר״ש:

וכן בנו. שילדתו אמו בשדה בשבת:

נותנו לחבירו. והא עדיפא מלטלטלו פחות פחות מד׳ אמות:

אפילו חוץ לתחום. בחבית של הפקר מיירי דאי יש לה בעלים הא קי״ל הבהמה והכלים כרגלי הבעלים וסבר ר״י נכסי הפקר לא קנו שביתה:

אמרו לו. רבי יוחנן בן נורי הוא דאמר לה, דשמעינן ליה דאמר נכסי הפקר קונין שביתה במקומן:

לא תהלך זו יותר מרגלי בעליה. כלומר אם היו לה בעלים ולא עירבו לא היתה מהלכת אלא אלפים אמה, השתא נמי לא תלך אלא אלפים אמה ממקום שביתתה. והלכה כר׳ יהודה:

ג **הקורא בספר.** כל ספרים שלהם היו נגללים כס״ת שלנו:

האסקופה. כעין אצטבא שלפני פתח הבית, וכרמלית היא:

גוללו אצלו. הואיל וראשו אחד בידו:

לעשרה טפחים. התחתונים הסמוכים לקרקע של רה״ר, דאם אין אגדו בידו הוי איסור דאורייתא, וגזרינן אגדו בידו אטו שאין אגדו בידו. ובגמרא פריך והא לא נח, כלומר אע״פ שהגיע לעשרה טפחים התחתונים אין כאן איסורא דאורייתא, אפילו לא היה אגדו בידו שהרי לא נח ברה״ר, ומשני כגון שהיה שם כותל משופע, ונח הספר על בליטת הכותל של עשרה טפחים התחתונים, דהוי כאילו נח ברה״ר, ואם לא היה אגדו בידו הוי חיובא דאורייתא אם היה מביאו אצלו. ומתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, הגיע לעשרה טפחים מן הארץ הופכו על הכתב במה דברים אמורים בכותל משופע דנח אבל בכותל שאינו משופע גוללו אצלו, דברי רבי יהודה, שרבי יהודה אומר אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו דבעינן הנחה ע״ג משהו:

הופכו על הכתב. האותיות כלפי הכותל, שלא יהא מוטל כל כך בבזיון, ומניחו שם עד שתחשך:

דבר משום שבות. כגון זה שאגדו בידו וליכא כי אם שבות דרבנן אם בא לגוללו אצלו, שאין חייב מן התורה אלא א״כ יצא הספר כולו מידו ונח ברה״ר ובא לעקרו מרה״ר ולהניחו ברה״י. ואין הלכה כר״ש:

ד **זיז.** אבן או עץ הבולט מן הכותל על אויר רה״ר גבוה עשרה טפחים מהקרקע של רשות הרבים:

נותנין עליו. בני עליה, ונוטלים ממנו, שאויר רשות הרבים אינה הולכת אלא עד עשרה. ודוקא כלים הנשברים כגון כוסות וצלוחיות הוא דנותנים עליו. אבל כלים שאינם נשברים לא, דלמא נפלו ברה״ר ואתי לאתויינהו:

עומד אדם ברה״י. בבית או על הגג, ונוטל חפץ כאן ומניח כאן ברה״ר, ואעפ״י שאין ראשו ורובו עומד ברה״ר במקום החפץ, ולא גזרינן שמא יביאנו אצלו:

ובלבד שלא יוציאנו. מד׳ אמותיו שהיה מונח בו:

ה **וישתין ברה״ר.** דמפיק מרה״י לרה״ר. ואם השתין חייב חטאת. ואע״ג דבעינן עקירה מע״ג מקום שיש בו ד׳ על ד׳, השתן וכן הרוק הוו כמונחים במקום שיש בו ד׳ על ד׳:

משנתלש רוקו. והוא שנתעגל ונתהפך בפיו. ואין הלכה כר״י:

ו **וישתה ברה״ר.** וה״מ בכלים שהם צריכין לו, דגזרינן דלמא אתי לאתויינהו, אבל בכלים שאין צריכין לו מותר, ואפילו לא הכניס ראשו ורובו ברה״ר:

וכן בגת. לענין מעשר, שאם הכניס ראשו ורובו בגת שותה בלא מעשר דהוי שתיית עראי, וחוץ לגת אינו רשאי לשתות בלא מעשר דהוי שתיית קבע:

קולט. תופס, כלומר מקבל מן המים הנזחלים ושותה:

המזחלה. כמין בנין מדרון עשוי סמוך לכותל שזוחלין בו המים. ולהכי נקראת מזחלה שכל דבר המהלך ורוחש ע״ג הכותל או ע״ג קרקע נקרא זוחל כד״א (דברים לב) זוחלי עפר:

למטה מעשרה טפחים. גרסינן. והכי קאמר, עומד אדם ברשות הרבים וקולט בכלי למטה מעשרה טפחים מן המים היורדין מן המזחלה. וקולט דוקא, כדמפרש בגמרא, אבל לא יצרף ויחבר פיו או הכלי למזחלה שהיא בפחות משלשה סמוך לגג, ואע״פ שהיא למטה מעשרה מ״מ הואיל ומוטלת לאורך הכותל ובתוך שלשה לגג הוי כגג והוי כמוציא מן הגג שהוא רה״י לרה״ר:

ומן הצינור מ״מ. כלומר בין קולט בין מצרף, משום דצינור לעולם בולט הוא ויוצא לרה״ר. ובגמרא מוקי לה כשאין בצינור ד׳ על ד׳ שאינו חולק רשות לעצמו:

ז **וחולייתו י׳ חלון שעל גביו ממלאין ממנה.** כיון דחולייתו שהיא השפה אשר סביבותיה גבוהה עשרה טפחים, וקיי״ל דאין רה״ר למעלה מעשרה טפחים, אלא מקום פטור, לפיכך ממלאין מחלון שעל גבה בשבת, דהוו מוציאין מרה״י לרה״י דרך מקום פטור. ואפילו הבור מופלגת מן הכותל של חלון ד׳ טפחים, ממלאין ממנה, שאין כאן רה״ר מפסקת מן הבור לחלון בשעה שממלאין מים אלא מקום פטור בלבד:

וכן אשפה ברשות הרבים גבוהה י׳ טפחים. רשות היחיד היא, ולא חיישינן שמא תנטל אשפה ותעמוד על פחות מעשרה ואתי למשרי כדמעיקרא. ודוקא באשפה של רבים שאינה עשויה להפנות, אבל אשפה של יחיד העשויה להפנות אין זורקין לה בשבת, דחיישינן דלמא מפנה לה והויא לה רה״ר:

ח **המיסך.** שנופו נוטה למטה מכל צדדיו סביב:

מטלטלין תחתיו. דכיון דאין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים הוי להו כלבודים לארץ ונמצאו כמחיצות, לפיכך מותר לטלטל תחתיו. ומכל מקום צריך למלאות אותו אויר שבין הנוף לארץ בתבן וקש וכיוצא בו, ולקשור הנופות שלא יזיזם הרוח, דכל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה. ואין מטלטלין בו אלא בבית סאתים שהם שבעים אמה ושירים, שכל מחיצה שתשמישה לאויר כלומר לשמור אויר השדות והכרמים ולא לדור בה אין מטלטלין בה אלא בבית סאתים:

לא ישב עליהן. שאסור להשתמש באילן גזירה שמא יתלוש. ואי לא גביהי שלשה הרי הן כקרקע ומותר לישב עליהן:

הדלת שבמוקצה. רחבה שאחורי הבתים, והדלת שלה אינה קבועה בציר כשאר דלתות אלא זקופה כנגד הפתח וכשהוא פותח מטיל הדלת על הארץ:

וחדקים. קוצים שהתקינן כדי לסתום בהם פרצה.

וכן מחצלות. של קנים, כל אלו אינם קשורין ואינן קבועין במקומן אלא כשבאין לפתוח מטילין אותן על הארץ, לפיכך אין נועלין בהם, דמיחזי כבנין, אא״כ גבוהים מן הארץ דאז לא מיחזי כבנין ונועלין בהן:

ט **לא יעמוד אדם ברשות היחיד.** ויטול מפתח המונח ברה״ר ויפתח בו פתח החנות המונח ברה״ר. ואף על פי שאין ממקום המפתח עד הפתח ארבע אמות, גזירה שמא יכניס המפתח אצלו:

אא״כ עשו לו מחיצה. ויעמוד בתוכה ויפתח וינעול:

אמרו לו והלא מעשה בשוק של פטמים. שמעוהו רבנן לר׳ מאיר דכי היכי דאמר לא יעמוד ברה״י ויפתח ברה״ר וכו׳ ה״נ קאמר לא יעמוד אדם בכרמלית ויפתח ברה״י, ברה״י ויפתח בכרמלית ומשום הכי קא מותבי ליה משוק של פטמים שהיה בירושלים דכרמלית היא כיון שדלתותיה נעולות בלילה לא מקריא רה״ר, והחלון שמניחין בו המפתח היה רה״י והיו עומדין בכרמלית ופותחין ברה״י:

פטמין. טבחים שמפטמים בהמות לשחוט. ואין הלכה כר״מ לא ברה״ר ולא בכרמלית:

של צמרים. מוכרי צמר:

י **נגר.** כעין בריח שתוחבים בכותלים או באסקופה לנעול בו הדלת:

גלוסטרא. שראשו עבה ועגול כמין רמון ועשוי כבוכנא שראוי לדוך בו פלפלין. ואע״ג דתורת כלי עליו אוסר ר׳ אליעזר אא״כ קשור ותלוי בדלת ור״י מתיר והל׳ כר״י:

יא **נגר הנגרר.** בריח הקשור בדלת אבל אינו תלוי בו שהחבל הקשור בו ארוך והבריח נגרר ע״ג קרקע ובנגר שאין בראשו גלוסטרא עסקינן. דביש בראשו גלוסטרא הא שרי ליה רבי יוסי לעיל אע״פ שאינו קשור והלכה כמותו:

נועלים בו במקדש. דשבות בעלמא הוא ואינו בונה ממש הואיל וקשור הוא אלא מפני שנגרר מיחזי כבונה ואין שבות במקדש:

והמונח. שאינו קשור כלל הוי בנין ממש. ור׳ יהודה סבר לא הוי בנין ממש אלא מיחזי כבנין, ובמקדש לא גזרו משום שבות. והנגרר אף במדינה מותר הואיל וקשור אע״פ שאינו תלוי. והלכה כר׳ יהודה:

יב **מחזירין ציר התחתון.** של דלת, שכל זמן שלא יצא העליון נוח להחזירו ואין כאן בנין:

אבל לא במדינה. גזירה שמא יתקע, דהוי מלאכה:

והעליון כאן וכאן אסור. דכיון דיצא עליון כולו נופל והוה ליה כבונה:

רבי יהודה אומר כו׳ דס״ל אין בנין בכלים וליכא אלא שבות ובמקדש לא גזרו על השבות. ואין הלכה כר״י:

יג **מחזירין רטיה.** כהן שהוצרך לעבוד עבודה בשבת ונטל רטיה שהיתה על גבי מכה שעל ידו כדי שלא תהא חוצצת בין בשרו לעבודה, מחזירה ע״ג מכתו לאחר העבודה דאי לא שריית ליה להחזירה ממנע ולא עביד עבודה:

אבל לא במדינה. גזירה שמא ימרח הרטייה, וחייב משום ממחק:

ואם בתחלה. שלא היתה קשורה מבעוד יום וכהן זה לא סלקה לצורך עבודה:

כאן וכאן אסור. ולא אמרינן הכא אין שבות במקדש, דלאו צורך גבוה הוא אלא צורך עצמו. והא דאסרי רבנן החזרת הרטיה אינו אלא כשפירשה ע״ג קרקע, אבל אם לקחה בידו, כל זמן שהיא בידו, או אפילו נתנה ע״ג כלי ולא פירשה ע״ג קרקע, מותר להחזירה בכל מקום:

קושרין נימא. נימת כנור של שיר הלוים שנפסקה בשבת, דקסבר מכשירי מצוה שלא יכול לעשותם מאתמול דהא היום נפסקה דוחין את השבת. ודוקא

כשנפסקה באמצע שאינו קושרה אלא לפי שעה, אבל סמוך ליתדות דהוי קשר של קיימא אסור:

ואם בתחלה. שלא היתה שם מעולם, דיכול לעשותה מאתמול, אסור:

יבלת. היא מום בקדשים שנאמר (ויקרא כב) או יבלת, וחותכים אותה במקדש ביד, דאין בזה אלא משום שבות, דכלאחר יד הוא. אבל לא בכלי, דמלאכה גמורה היא שכך עושים בחול. וכשחותך מבעל חי הוי תולדה דגוזז את הצמר:

יד **כורך עליה גמי.** ואעפ״י שהגמי מרפא את המכה, הואיל והשתא מיהא צורך עבודה הוא, דלאו אורח ארעא שתהא מכתו נראית עם העבודה ומכסה אותה בגמי:

אבל לא במדינה. דרפואה בשבת שבות היא ואסור:

ואם להוציא דם. שמהדקה בגמי כדי להוציא דמה:

כאן וכאן אסור. דהוה ליה חובל ואב מלאכה לא אשתרי במקדש:

בוזקים מלח. כותתים ומפזרים מלח על גבי הכבש שעולים בו למזבח, מפני שחלק הוא ופעמים נופלים ממנו שמחליקים רגליהם בו. בוזקים, לשון כתיתה:

אבל לא במדינה. מפני שהוא מתקן:

ממלאים מים מבור הגולה ומבור הגדול. כך שמן, ושניהם היו בלשכות העזרה:

בגלגל. העשוי להעלות בו הדלי על ידי חבלים. ומשני בורות הללו בלבד התירו למלאות מים בגלגל בשבת, אבל בשאר בורות אסור, גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו מתוך שממלאין בלא טורח אתי להשקות בו גינתו וחורבתו בשבת. ובמקום דליכא למיגזר שמא ישקה מים לגינתו ולחורבתו מותר למלאות בגלגל, ולא חיישינן מפני שמשמיע קול, שלא אסרו אלא קול של שיר בלבד. והכי נמי שרי למיטרף אבבא ומיקש על תרעא בשבת ואין בכך כלום:

ומבור הקר. על שם שהיה באר מים חיים קורא ליה בור הקר, לשון מקור. ובור זה היה צריך לבני הגולה ברגל, והתירו להם נביאים שביניהם חגי זכריה ומלאכי למלאות ממנו בגלגל ברגל, ונשאר בהתירו שממלאים ממנו ביו״ט בגלגל אף במדינה, מה שאין כן בשאר בארות הנובעים:

טו **כהן מוציאו בהמיינו.** בשבת. ולא חיישינן לטלטול, דאין שבות במקדש:

בהמיינו. באבנטו. ואף על גב דמטמא ליה לאבנט שהוא קדוש, הכי עדיף, שלא להשהות את הטומאה בעזרה לחזר אחר הצבת של עץ. ובידיו לא נגע ביה, דלא נטמי כהן גופיה, הלכך בהמיינו אוחזו דלא נגע. ושרץ אינו מטמא במשא, והאבנט שנטמא בשרץ אינו מטמא את הכהן כשאוחזו, דהוה ליה אבנט ראשון לטומאה ואין אדם וכלים מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה:

צבת של עץ. שהיא פשוטי כלי עץ ואין מקבלים טומאה:

שלא לרבות את הטמאה. לטמא אבנט הטהור, ונוח לו להשהותה שם ולחזר אחר הצבת מלרבות את הטומאה. והלכה כר״י:

מהיכן מוציאין אותו. בשבת:

מן ההיכל ומן האולם. אבל בעזרה אם נמצא שם מכסה אותו בפסכתר ומניחו עד שתחשך:

כל מקום שחייבין על זדונו כרת. אם יכנס לו בטומאה, דהיינו כל העזרה, משם מוציאין אותו:

ושאר כל המקומות כופין עליו פסכתר. סיר של נחשת. תרגום של סירותיו פסכתרוותיה. לכסותו עד שתחשך. והלכה כר״ע:

ר״ש אומר מקום שהתירו לך חכמים וכו׳ ר״ש פליג את״ק דלעיל דאמר קושרים נימא במקדש, וסבר דאין קושרים נימת כנור שנפסקה אלא בעניבה שהיא אסורה משום שבות בלבד וא״א שיבא בה לידי חיובא דאורייתא, אבל לא קושרין בקשר שאפשר לבא בו לידי חיובא דאורייתא ואמר ליה ר״ש לת״ק, אל תתמה עלי שאני מחמיר כאן וגבי תחומין אני מיקל טפי ואומר שאפילו יצא חוץ לתחום ט״ו אמה יכנס, דגבי תחומין משלך נתנו לך, משום דידעינן שאותם ט״ו אמה אינם חוץ לתחום, שמודדי התחומין הקובעין סימנין בסוף התחום קים לן בגווייהו שאין קובעין התחום בסוף אלפים ממש אלא כונסין לתוך התחום מפני הטועין שאין מכירין הסימן ופעמים יוצאים להלן ממנו מעט וחוזרין, ומשום הכי אני מיקל בתחומים, אבל לקשור נימא במקדש שלא התירו במקדש אלא איסור שבות לא חיובא דאורייתא, אני מחמיר ואומר דדוקא עניבה שיש בה איסור שבות התירו, אבל לקשור קשר ממש שפעמים יש בו חיובא דאורייתא לא. ואין הלכה כרבי שמעון: